

มรณสติ

ในพระไตรปิฎก

พระมหากীরติ อธิปัตถุญ

มรณสดี
ในพระไตรปิฎก

พระมหากীরติ ธีรปัญญาโน

มรณสดี ในพระไตรปิฎก

พระมหากীরติ อธิปัตตมุนี

วัดป่าสว่างบุญ (วัดป่าบุญล้อม) อ.สว่างวีระวงศ์ จ.อุบลราชธานี

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือลำดับที่ ๔๐๕

ภาพปก : เพื่อนธรรม เพื่อนทำ

PDFfile book

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มีนาคม ๒๕๖๓ จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม

ชมรมกัลยาณธรรม ๓,๐๐๐ เล่ม

กลุ่มธรรมภาติ สวนโมกข์กรุงเทพ ๒,๐๐๐ เล่ม

วัดป่าบุญล้อม จ.อุบลราชธานี ๑,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถ.ประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๓/๐ โทรศัพท์ ๐-๒๓๗/๐๒-๓๗๔๓๓ และ ๐-๒๓๗/๐๒-๓๖๒๔
รูปเล่ม ดึงส์ คมสันต์ แยกสีและพิมพ์ แคนนากราฟฟิค โทรศัพท์ ๐๘-๖๓๑๔-๓๖๕๑

มีข้อเสนอแนะอันใดเพื่อแก้ไขปรับปรุง สำหรับการพิมพ์ครั้งต่อไปให้คุณภาพดีขึ้น
โปรดส่งข้อความมาที่ dhirapanno@gmail.com

จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน

สัพพทานัง อัมมทานัง ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com
Facebook : Kanlayanatam
Line official : Kanlayanatam2

คำอนุโมทนา

ที่วัดป่านานาชาติ มีพระฝรั่งมาจากอังกฤษท่านหนึ่ง เพิ่งบวชได้พรรษาหนึ่ง ก่อนบวชท่านเคยเป็นนักปีนเขา rock climber มาก่อน เคยไปปีนเขามาทั่วโลก ชอบมาเมืองไทย โดยเฉพาะชอบไปปีนเขาที่จังหวัดกระบี่ ตอนปีนจะรู้สึกจิตใจรวมเป็นหนึ่งเดียว ไม่ฟุ้งซ่าน มีความสุขมาก ทำให้ติดใจ แต่ปีนได้ไม่นาน พอเงินหมดก็ต้องกลับไปทำงาน เก็บเงินมาปีนเขาอีก กลับไปกลับมาอย่างนี้ เมื่อกลับไปทำงาน ก็ไปหางานที่ต้องขึ้นที่สูงๆ เช่น ไปรับจ้างเช็ดบานกระຈกบนตึกสูงๆ ในเมืองใหญ่เป็นต้น ทำไปทำมาก็รู้สึกว่่วิธีชีวิตแบบนี้ไม่ยั่งยืนอะไร แก่ตัวแล้วจะลำบาก มีความสุขอยู่นิดเดียวตอนที่ไ้ปีนเขา เวลาที่เหลือเริ่ดและเป็นทุกข์มาก พอดีมีแฟนของเพื่อนชวนไปฝึกนั่งสมาธิ ก็เลยพบว่าป่วิธีทำจิตใจให้มีสติ สงบสุขได้เหมือนกัน จึงได้ตามมาศึกษาคำสอนในพุทธศาสนามากขึ้นๆ จนในที่สุด ได้ตัดสินใจมาเมืองไทย ไปอยู่อีสาน มาลองบวชเป็นผ้าขาวก็ชอบวิถีชีวิตแบบนี้ จนได้มาบวชเป็นสามเณร และได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ฝึกข้อวัตรปฏิบัติอยู่ที่วัดป่านานาชาติในที่สุด ทุกวันนี้ก็มีความสุขอยู่ทุกขณะกับวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เอื้อต่อการฝึกพัฒนาตน ในกรอบของพระธรรมวินัยอันประเสริฐนี้

คุยกับท่านแล้วก็ทำให้นึกถึงถ้อยคำที่ประทับใจในหนังสือ
กำลังภายในของจีน ที่เคยอ่านสมัยเด็กๆ ว่า "มโนปณิธานของนักสู้
เอกชั้นสุดยอดเขา ในเมื่อมีเขาใหญ่จะให้ขึ้น เขาอื่นๆ แม้ไม่ขึ้นก็
ไม่เป็นไร" แม้ผู้เขียนจะไม่เคยป็นเขาใดๆ เลย แต่ก็ประทับใจใน
มโนปณิธานของคนที่คิดแบบนี้มาก ครั้นพอได้บวชเข้ามาศึกษา
พระศาสนามากขึ้น ก็พบว่า เขาใหญ่ในที่นี้ก็คือเขาสุเมรุในตำนาน
นั่นเอง เป็นเขาที่สูงที่สุดและเป็นแกนกลางของจักรวาลด้วย แต่เป็น
เขาภายในใจเรา ไม่ใช่เขาภายนอก ถ้าใครได้ป็นเขานี้แล้ว เขาอื่นๆ
ก็ไม่สำคัญอีกต่อไป ก็ไหนๆ จะต้องป็นเขาทั้งทีแล้ว ก็ป็นที่มั่นคง
ที่สุดไปเสียทีเดียวเลยไม่ดีกว่าหรือ เขาสุเมรุจึงเป็นสัญลักษณ์ของ
ความไม่ตาย เพราะอยู่สูงกว่าที่กิเลสตัณหาและกาลเวลาจะเอื้อมถึง
เป็นสิ่งที่ผู้คนค้นหามานานแสนนาน ทุกยุคทุกสมัย

แต่การจะรู้จักความไม่ตายได้ ก็ต้องรู้จักความตายให้มันดี
เสียก่อน เพราะอะไรที่มันตายได้ ย่อมไม่ใช่สิ่งที่เราแสวงหา บทธรรม
สาธยายนี้ได้รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับความตายในมุมมองของพุทธ-
ศาสนาไว้ได้มากพอสมควร ซึ่งถ้าได้ศึกษาแล้ว ก็ถือเป็นแผนที่เดินทาง
ไปสู่ยอดเขาแห่งอมตธรรมได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนเอง ตอนเปลี่ยน
เส้นทางชีวิต จากแพทย์มาเป็นพระ ตอนเข้าไปขออนุญาตโยมแม่บวช
ก็ได้เคยเขียนกลอนแสดงความมุ่งมั่นในใจเอาไว้ใน diary ส่วนตัวว่า

พระคุณแม่ ส่งให้เรียน จนจบหมอ

แต่รู้กว่า ไม่พอ ขอจบ همین

ตัดกิเลส ภพชาติ ขาดกระเด็น

เลิกตายหลอก ตายเล่น เลิก همینที่ฯ

การตายแบบเล่นๆ ต้องวนเวียนเปลี่ยนไปเกิดในภพต่างๆ ไม่ใช่เรื่องสนุกเลย เกิดที่ใดก็ไปตายที่นั่นอีก แล้วๆ เล่าๆ จึงหวังว่าเรื่องราวที่รวบรวมไว้ในเล่มนี้ จะเป็นเหมือนแผนที่แก่ผู้แสวงหาหนทางเอาชนะความตาย เอาความตายเป็นครูไปสู่ความไม่ตาย อย่าลืมหาผู้กล้า ตายคนเดียว แต่คนชี้ขาด ตายหลายครั้ง แท้จริงแล้วก็มีแต่สิ่งที่มันตายได้เท่านั้น ที่มันตาย แต่มาคิดดูอีกที อะไรเล่าที่มันตาย ก็มีแต่รูปนามขันธห้าเท่านั้น ที่เกิดขึ้นแล้วดับไป เรียนรู้ให้เข้าใจ แล้ววางมันคืนกลับไว้ว่า "ไม่ใช่ของเรา" ก็เท่านั้นเอง

ขออนุโมทนา หอจดหมายเหตุพุทธทาส ที่จัดให้มีกิจกรรม "สาธยายสูตรหายใจ" ขึ้นทุกเดือน นอกจากเป็นการร่วมกันศึกษาอรรถของพระพุทฺธพจน์ให้เข้าใจยิ่งขึ้นแล้ว ยังให้ชาวพุทธได้ฝึกท่องจำสาธยายคำบาลีและคำแปลให้คล่องแคล่วอีกด้วย นับเป็นการช่วยกันอนุรักษ์การเรียนท่องจำพระไตรปิฎกแบบดั้งเดิมไว้ เพื่อเป็นทางแห่งการบรรลุธรรมได้อีกทางหนึ่ง

ขออนุโมทนาคุณหม่อจ้ฉฉรา กลิ่นสุวรรณ และชมรมกัลยาณธรรม ที่มีฉันทะถอดเทปออกมาเป็นหนังสือ และหาภาพประกอบมาลงอย่างสวยงาม จนได้เป็นหนังสือในมือทุกท่าน และกลุ่มเพื่อนธรรมเพื่อนทำ ที่ออกแบบปกอันสวยงามเช่นเคย ขอกุศลผลบุญนี้ จงเป็นพลบัจจัย ให้ทุกๆ ท่าน จงเข้าถึง ซึ่งอมตธรรม ในเร็ววัน เทอญ

พระมหากิริติ ธีรปัญญา

๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

คำนำ

ชมรมกัลยาณธรรม

มรณสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานสำคัญที่เป็นพื้นฐานจิตใจ
ในภาวนาวีธีต่อไป สำคัญไม่น้อยกว่า เมตตาภาวนาและพุทธานุสสติ
ขออนุโมทนาทอดถวายเหตุพุทธานุส สอนโมกข์กรุงเทพ ที่จัดกิจกรรม
"ธรรมสาธยาย สุตระหายใจ" โดยได้รับความเมตตาจาก ท่านอาจารย์
พระมหาภิรติ ธีรปัญญา นำสาธยายและขยายความพระสูตรต่างๆ เพื่อให้
สาธุชน ร่วมเรียนรู้ธรรมผ่านการสาธยายพระสูตร สวดมนต์ ภาวนา และ
ถามตอบข้อสงสัยในแง่มุมต่างๆ โดยจัดต่อเนื่องมาเดือนละครั้ง ตั้งแต่
เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

ที่น่าปลื้มใจคือ วันจัดงานในเดือนตุลาคม ๒๕๖๒ ตรงกับวันที่ ๑๓ ซึ่งเป็นวันที่ปวงชนชาวไทยไม่อาจลืมเลือน เพราะวันนี้คือวันมหาวิปโยค เมื่อ ๓ ปีก่อน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคต การจัดงานธรรมสาดยายวันนั้น จึงเป็นวันครบ ๓ ปี แห่งการเสด็จจากไป ท่านพระอาจารย์ได้เลือกนำเรื่อง **"มรณสติในพระไตรปิฎก"** มาสาธยายและขยายความที่มาของคาถาต่างๆ ชาวเจ้าเห็นว่ามีน่าสนใจมาก จึงขออนุญาตเรียบเรียงทำหนังสือ ซึ่งท่านพระอาจารย์กรุณาตรวจทานแก้ไขให้แล้ว

บุญกุศลได้อันบังเกิดจากกรรมทานนี้ ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา
ถวายอาจารย์บูชาแด่พระอาจารย์ผู้เปี่ยมเมตตา และขอน้อมอุทิศถวาย
พ่อหลวงรัชกาลที่ ๙ ซึ่งทรงเสด็จประทับคูฝืนแผ่นดินไทย สถิตในดวงใจ
ของปวงราษฎร์ ตลอดไป

กราบอนุโมทนา กราบบูชาพระรัตนตรัย
ทพญ.อัจฉรา กลินสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

จาก
ธรรมสาธยาย สูตรหายใจ
ตอน
มรณสติภาวนา
พระมหาเกียรติ ธีรปัญญา
สวนโมกข์ กรุงเทพฯ
วันเสาร์ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๒

เกริ่นนำ

การรวบรวมพุทธพจน์เกี่ยวกับความตาย ให้เราระลึกถึง ได้รวบรวมมาจากหลายที่ ถ้ามีเวลา ก็จะบอกที่มาของแต่ละคาถา แล้วใครสนใจก็ไปศึกษาต่อได้ อย่างน้อย เรามาทวน มาท่อง เราก็จะได้ทำความเข้าใจมุมมองของพุทธศาสนาที่มีต่อความตาย ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวพุทธเรา

อาตมาอยู่วัดป่านานาชาติ เวลาที่ฝรั่งมาเมืองไทย มาเห็น พิธีศพของคนไทย ก็รู้สึกประทับใจว่า ไม่เหมือนที่บ้านเขา พิธีศพของเขา ก็จะมีการร้องไห้เสียใจกัน แต่ว่าของภาคอีสานเรา งานศพ เป็นเหมือนกับงานที่คนมารวมกัน เพื่อระลึกถึงธรรมดาธรรมชาติ ของสังขาร ก็ไม่ได้มีความเศร้าโศกเสียใจอะไรกันมากมาย มาร่วมกัน เป็นสักขีพยานว่า ผู้นี้ได้จากพวกเราไปแล้ว ร่วมกันระลึกถึงคุณความดี ของผู้ตาย แล้วก็มีการนิมนต์ให้พระสวดคำสอนอะไรต่างๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเตรียมใจ สักวันก็จะถึงเวลาของเราบ้าง นี่จะว่าเป็นเอกลักษณ์ของพวกเราชาวพุทธก็ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราควรจะรักษาไว้

พวกเรามาคิดว่า พระพุทธเจ้าท่านตรัสเกี่ยวกับความตายไว้อย่างไรบ้าง ในที่ต่างๆ กันหลายที่ใน "สูตรหายใจ" เล่มนี้ พวกเราเอามารวม สวดสาธยายร่วมกัน จะได้คุ้นเคยไว้ โดยเฉพาะภาษาบาลีไพเราะมาก น่าจดจำ ถ้าเราทำความคุ้นเคยไว้ จะเกื้อกูลอย่างดีต่อการภาวนา หลายๆ บท เราก็อาจจะคุ้นหูกันบ้างแล้ว เพราะว่าพระท่านก็เอาไปสวดอยู่เหมือนกัน ก็จะได้รู้ที่มาที่ไป แล้วก็จะได้น้อมระลึกได้ว่า ความตายก็เป็นของทุกคนแหละ ไม่ใช่ใครจะหลีกเลี่ยงไปได้ เพียงแต่ยังไม่ถึงเวลาของเราเท่านั้นเอง

ระหว่างนี้ พวกเราก็จะได้พิจารณา น้อมระลึกถึงความตายว่ามีแง่มุมที่เราควรจะทำความเข้าใจอย่างไรบ้าง ในแง่หนึ่งก็เป็นการแสดงธรรมชาติธรรมดาของสังขาร ที่ทางพระเรียกว่า มี "มรณธัมมา" สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

เรามาสวดสาธยายพร้อมกันเลย หน้า ๓๐๘ มรณสติ เราจะสวดบาลีให้ครบไปก่อน จะสวดหน้า ๓๐๘ กับ ๓๑๐ แล้วค่อยย้อนมาสวดคำแปลรวดเดียวไปเลย (จากหนังสือ "สูตร หายใจ")

สแกนคิวอาร์โค้ดนี้
เพื่ออ่านหนังสือ "สูตร หายใจ"
ประกอบการศึกษานี้ →

มรณสติ

๑) ปะวาตะ ทีปะ ตุลยาเย
ปะรุปะมาเย สัมผัสสัง

สาธุ สันตะติยาภะยัง
ภาวะเย มะระณัสสะติ

๒) มหาสัมปัตติ สัมปัตตา
ตะธา อะหัง มะริสสามิ

ยะธา สัตตา มะตา อิธะ
มะระณัง มะมะ เหสสะติ

๓) อุปัตตติยา สะเหเวทัง
มาระณัตถายะ โอภาสัง

มะระณัง อาคะตัง สะทา
วะธะโก วียะ เอสะติ

๔) อีสะกัง อะนิวัตตัง ตัง
ชีวิตัง อุทะยา อัตถัง

สะตะตัง คมะนุสสุกัง
สุริโย วียะ ธาวะติ

๕) วิชชุ พุพพุพะ อุตสาวะ
ฆาตะโกวะ ธิป্পุ ตัสสะ

ชะละราชี ปะริภะยัง
สัพพัตถาปิ อะวาริโย

๖) สุธะสัตถามะปุนณิทธิ
ฆาเตสิ มะระณัง ชิปปัง

พุทธิ วุฑฒิ ชินน์ทะยัง
กาตุ มาทิสะเก กะธา

๗) ปัจจะยานัญจะ เวกัลยา
มะราโมรัง นิเมสาปิ

พาหิรัชฌัตตูปัททะวา
มะระมาโน อะนุภะยัง ๙ (1)

๘) อะนิมิตตะมะนัญญาตัง
กะสิริญจะ ปะริตตัญจะ

มัจฉานัง อิธะ ชีวิตัง
ตัญจะ ทุกขะเน สัณฺณุตัง

๙) นะ หิ โส อุปภะโก อัตถิ
ชะรัมปิ ปัตว์วา มะระณัง

เยนะ ชาตา นะ มียะเร
เอวังธัมมา หิ ปาณิโน

๑๐) ฆะลานะมิวะ ปักกานัง
เอวัง ชาตานะ มัจฉานัง

ปาโต ปะตะนะโต ภะยัง
นิจจัง มะระณะโต ภะยัง

รวมพุทธพจน์เกี่ยวกับความตาย

๑) ดุจประทีป จดขวาง ทางลมใหญ่
เผ่าเป็นเถ้า เหลือเรา ให้อาดูร	อายุชั้ย คนนั้น ก็พลันสูญ
มรณัส-สติพูน ภาวนา
๒) ทั้งเศรษฐี ซีอีโอ ฮีโร่ ไพร่
แล้วเวลา ฉันทอง ก็คงมา	ใครเล่าใคร พันตาย ไปได้หนา
มรณา มาพราไป ไม่แน่นอน
๓) เมื่อเกิดมา มรณา ก็มาด้วย
เพชฌฆาต รอโอกาส เพื่อตัดตรอน	"มี" กับ "ม้วย" อยู่ด้วยกัน ท่านพร่ำสอน
ชีวิตจร จำพราก ไปจากรัง
๔) มีเวลา น้อยนิด ชีวิตหนึ่ง
ไม่เคยคิด ทบทวน หวนมาฟัง	มาก็บึ้ง วังไป ไม่แลหลัง
เหมือนตะวัน ใครรัง ได้บ้างเอย
๕) เหมือนฟ้าแลบ ฟองน้ำ น้ำค้างหยด
จुरอยฝน บนน้ำ ไม่นานเลย	ใครกำหนด เวลา ได้เล่าเอ๋ย
ยมทูต ก็มาแย้ย ให้เอ๋ยวาง
๖) แม้มากยศ มากศักดิ์ หนักบุญฤทธิ์
แล้วฉันทเฒ่า เป็นใคร จะอำพราง	แม้มากคิด จักรพรรดิ ฤๅขัดขวาง
ความตายย่าง เหยียบเรา ได้เท่าเทียม
๗) เมื่อปัจจัย แปรไป ทั้งใน-นอก
อยู่หรือตาย เพียงตา กะพริบเตรียม	โรคก็ออก มา-กราย ไม่อายเข็ม
เจ้าได้เจียม-ตัวบ้าง หรืออย่างไร ๕
๘) ไม่อาจกัน ไม่รู้ก่อน ไม่ผ่อนผัน
ทั้งลำบาก ทั้งสิ้น ทั้งหวั่นภัย	ยามตายนั้น มาเยือน เลื่อนโฉน
ก็ชีวิต ของใคร ไร้ทุกซ์ทม
๙) หลงเริงร้าน ในสังสาร เน้นนานหนอ
รอวันเกย ก่ายทับ ประดับจม	ร่วมลอยคอ รับรสชื่น และชื่นชม
เหลือเป็นตม ถมไว้ ได้ธรรา
๑๐) ผลไม้ สุกงอม ก็พร้อมหล่น	ชราหอม คงทน ไม่นานหนา

๑๑) ยะถา ปี กุมภะการัสสะ
สัพเพ เกทนะปะริยันตา

กะตา มัตติกะภาชะนา
เอวัง มัจฉานะ ชีวิตัง

๑๒) ทะหะรา จะ มะหันตา จะ
สัพเพ มัจจุระสัง ยันติ

เย พาลา เย จะ ปันฑิตา
สัพเพ มัจจุปะรายะนา ฯ (2)

๑๓) อะนิจจา วะตะ สังขารา
อุปปัชชิต्วา นิรุชฌันติ

อุปปาทะวะยะธัมมิโน
เตสัง วูปะสะโม สุโข ฯ (3)

๑๔) อะจิรัง วะตะยัง กาโย
จุทโท อะเปตะวิญญานो

ปะฐะวิง อะธิเสสสะติ
นิรัตถังวะ กะลิงคะลัง ฯ (4)

๑๕) อะนัปปิโต ตะโต อาคา
ยะถาคะโต ตะถา คะโต

นानุญญาโต อิตโต คะโต
ตัตถะ กา ปะริเทวะนา ฯ (5)

๑๖) ยะถาปี เสลา วิปูลา
สะมันตานุปะริยาเยยยุง

นะกัง อาหัจจะ ปัพพะตา
นิโปเณนตา จะตุททิสา

๑๗) เอวัง ชะรา จะ มัจจุ จะ
ชัตติเย พราหฺมะเณ เวสเส

อะธิวัตตันติ ปาณิโน
สุทเท จันฑาละปุกกุเส

๑๘) นะ กิณฺณจิ ปะริวัชเชติ
นะ ตัตถะ หัตถินัง ภูมิ
นะ จาปี มันตะยุกเธนะ

สัพพะเมวาภิมัททะติ
นะ ระถานัง นะ ปัตติยา
สักกา เชตุง ณะเนนะ วา

๑๙) ตัสมา หิ ปันฑิโต โปโส
พุทฺธะ ธัมเม จะ สังฆะ จะ

สัมปัสสัง อัตถะมัตตะโน
ธีโร สัทธัง นิเวสะเย

๒๐) โย ธัมมะจารี กาเยนะ
อิธะวะ นัง ปะสังสันติ

วาจาเย อุทะ เจตะสา
เปจจะ สักเค ปะโมทะตีติ ฯ (6)

๑๑) เหมือนหม้อดิน บั่นไว้ รอเวลา

ล่วนร้าวแตก แยกผ่า ชราตาย

๑๒) ทั้งเด็กเฒ่า โง่เง่า พุดว่าเก่ง

ฉลาดเจ้ง จนอับ หรือทรัพย์หลาย

ใครจะรอด ปลอดภัย พ้นความตาย ที่สุดท้าย คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ

๑๓) อนิจจา ท่านว่าไว้ ในสังขาร

อุบัตินาน ย่อมผ่าน อายุขัย

เกิดมาแล้ว มลายลับ ดับสิ้นไป

ครั้นเข้าใจ ปล่อยทิ้ง สุขจริงเอย ฯ

๑๔) อนิจจา ท่านว่าไว้ ในกายนี้

ปฐวี ฌมทัฬห กลับหลับเฉย

เมื่อไร้ความ รับรู้ เป็นคู่เคย

ก็ลงนอน ขอนเกลย กอดกองพิน

(พริบตาเดียว อายุ ก็ลุล่วง

พลอยปลดห่วง ทำใจ อย่าให้ฝัน

ขอขมาลาโทษ อย่าโกรธกลืน

ให้อภัย ผู้อื่น อย่าเก็บเลย)

๑๕) เมื่อจะมา เขิญมา หามิได้

เมื่อจะไป ใครไล่ เจ้าเล่าเอ๋ย

มาจากไหน กลับไป ที่นั่นเลย

ไอ้เพื่อนเอ๋ย ร้องรำ ไปทำไม ฯ

๑๖) ดังภูเขา กว้างยาวโยชน์ โขดสิงขร

เทียมอัมพร กลิ้งลั่น สนั่นไหว

บัดขี้ สี่ทิศ ประชิดใน

ถึงเวลา ใครก็ใคร ไม่ปราณี

๑๗) เปรี๊ยะบรา มรณะ ดังภูเขา

บีบดเรา เทียมเท่า ใครเล่าหนี

กษัตริย์-ไพร่-พระ-พ่อค้า-ประชา-ชี

ทั้งคนดี คนด้อย ก็พลอยโดน

๑๘) ไม่มีวัน บดทาบ ให้ราบหมด

กองทัพรถ ทัพม้า ชะดา โหร

เงินร้อยพันล้านแสนมาเล่นโยน

ฤาสลับ กลับกระโจน จากความตาย

๑๙) น้อมพินิจ บัณฑิตปราษฎ์ ฉลาดตื่น รีบเร่งรีน ปลุกศรัทธา อยู่ารอสาย

๒๐) อยู่ในธรรม ทั้งใจ วาจา กาย

อยู่สบาย แม้จะวาย ก็ตายดี ฯ

ที่มาของคาถา
มรณสตี

ที่มาของคาถา

- (1) (ปะวาดะทีปะ ตุละยาเย...) บทมรณัสสติ หนังสือสวดพุทธบูชา
ประจำวัน ฉบับของศรีลังกา หน้า ๑๗๔
- (2) (อะนิมิตตะมะนัญญาตัง...) สัลลสูตร สุตตนิบาต ข้อ ๕๘๐
หน้า ๖๔๑,

พระธรรมเสนาบดี พระสารีบุตร
กล่าวแก่นางมัลลิกา ผู้สูญเสียสามี
(พันธุละ) และบุตรชาย ๓๒ คน
ในอรรถกถา คาถา พระธรรมบท
วิสุทธิกถา หน้า ๑๙

- (3) (อะนิจจา ะตะ สังขาร...) มหาสุทฺธสนสูตรที่มณีกาย ข้อ ๒๗๒
หน้า ๒๒๘, มหาปรินิพพานสูตร
ท้าวสักกะเป็นผู้ตรัส ที่มณีกาย
มหาวรรค ข้อ ๒๒๑ หน้า ๑๖๘,

สคาถวรรค สังยุตตนิกาย ข้อ ๑๘๖
หน้า ๒๖๑, อุปทาน พุทธวงศ์
จริยาปิฎก ข้อ ๑๗ หน้า ๓๕, พระ
มหาโมคคัลลานะ กล่าวในเถรคาถา
ข้อ ๑๑๖๘ หน้า ๕๓๑

(4) (อะจิรัง วะตะยัง กาโย...) พระพุทธเจ้าทรงปรารภ ปุติคัตตะ-
ติสสะเถระ (พระติสสะเถระ ผู้มี
กายเน่า) ตรัสไว้ในพระธรรมบท
คาถา จิตตวรรค ข้อ ๑๓ หน้า ๒๐

(5) (อะนัปปิโต ตะโต อาคา...) อรุคเปตวัตถุ เปตวัตถุ ข้อ ๘
หน้า ๑๘๒, อรุคชาดก ข้อ ๒๑
หน้า ๒๐๒,

(ยะถาคะโต ตะถา คะโต...)
ภิกษุณีปญฺจารากล่าวไว้ ใน
ปัญจสตา ปญฺจารา เถรีคาถา
ข้อ ๔๕๑ หน้า ๔๖๐

(6) (ยะถาปิ เสลา วิปฺลา...) พระพุทธเจ้าตรัสเตือนพระเจ้า
ปเสนทิโกศลไม่ให้ประมาท ใน
ปัพฺพโตปมสูตร สังยุตตนิกาย
สคาถวรรค ข้อ ๔๑๕ หน้า ๑๔๘

มาตุที่มาจากแต่ละคาถา (หน้า ๓๑๔) ดูว่าที่มาจากแต่ละ
คาถามีอะไรบ้าง จะมีตัวเชิงอรรถไว้ ดูที่มา แล้วก็ย้อนมาดู
หน้า ๓๐๘ อีกทีหนึ่ง

(1) คาถาที่ ๑ - ๗

คาถาที่ ๑ - ๗ ที่เราสวด ๗ คาถาแรกนี้ มาจากหนังสือ สวดมนต์บูชา ฉบับของศรีลังกา เขาแต่งไว้ไพเราะมาก ดูคำแปลทางขวามือนะ ไปท่องบาลีไว้ก็ได้ ถือว่าเป็นการเรียนบาลีไปด้วยในตัว จริงๆ เขาก็เอามาจากพุทธพจน์นั่นแหละ เอามาสรุปให้เป็นคาถา สำหรับสวดพิจารณาทุกๆ วัน เป็นคาถาที่จำง่าย และยังไพเราะด้วย

(2) คาถาที่ ๘ - ๑๒

๕ คาถาเหล่านี้มาจาก สัลลสูตร สุตตนิบาต สุตตนิบาตนี้เป็นคาถาชั้นเก่าแก่มาก

รู้ได้อย่างไรว่าดั้งเดิม ก็เพราะมีการขยายความของสุตตนิบาตบรรจุอยู่ในพระไตรปิฎกเองเลย แสดงว่าคาถานี้ต้องเก่ามาก จึงมีข้อความที่อธิบายขยายความอยู่ในตัวพระไตรปิฎก แต่ความที่ต่าง ๆ ในคาถาเดิมค่อนข้างเข้าใจได้ยาก และอมความไว้มาก ท่านพระธรรมเสนาบดีสารีบุตรจึงได้อธิบายไว้ อยู่ในมหานิทเทส

อาตมาจึงสันนิษฐานว่า สุตตนิบาตนี้ น่าจะเป็นหลักสูตรของพระภิกษุสมัยก่อน ก่อนที่ท่านจะปลีกวิเวกออกไปอยู่ป่า ท่านคงจะเรียนและท่องสุตตนิบาตนี้ได้ เมื่อภาวนาอยู่ในป่าก็จะขบคิด มนสิการ ความหมายของสุตตนิบาตที่ท่องมา

แต่ละสูตรก็เป็นเรื่องหัวข้อธรรมที่น่าขบคิด ในตอนนี้จะเลือกเอาบทที่เกี่ยวกับความตายมาสวดสาธยายกัน

คาถานี้เป็นเรื่องของพ่อที่ต้องสูญเสียลูกชายไป ไม่มีอะไรจะเศร้าเท่ากับพ่อที่สูญเสียลูกชายไปอีกแล้ว พ่อที่ไหนก็คงไม่คาดคิดมาก่อนว่า ลูกชายที่รักจะเสียชีวิตตั้งแต่มานาน พระผู้มีพระภาคเจ้าก็เสด็จไปถึงที่ๆ พ่อกำลังเฝ้าศพลูกแล้วตรัสคาถานี้

ตั้งแต่ อะนิมิตตะมะนัญญุตัง นี่แหละ ไม่อาจกัน ไม่รู้ก่อน ไม่ผ่อนผัน ไม่มีนิมิตให้รู้เลยว่า ชีวิตหนึ่งๆ จะต้องเปลี่ยนภพไปเมื่อไร ชีวิตนี้ทั้งสั้น ทั้งยากลำบาก

กะสิริญจะ ประริตตัญจะ และ ตัญจะ ทุกขณะ สัตว์ผู้ถึงความตายนั้น เต็มไปด้วยความทุกข์ แล้วก็ไม่มีใครรู้ว่าจะตายลงเมื่อไหร่ จะตายที่ไหน จะตายอย่างไร ชีวิตของสัตว์ก็เป็นอย่างนี้ แล้วการที่เราไปหลงอยู่ในวัฏสงสาร ที่หวังว่าจะไม่ตายนั่นเป็นอันไม่มี

สำนวนจีนว่า "เมื่อเกิดมาแล้ว ก็อย่าหวังว่าจะรอดออกไป"

มะระณัง เอวังธัมมา हि ปาณินो ก็คือ มีความตายเป็นธรรมดา สัตว์เกิดมาแล้วก็มีความตายเป็นธรรมดา และมีความแก่เป็นธรรมดา มีความเจ็บเป็นธรรมดา

แล้วถ้าเราไม่ปฏิบัติให้รู้แจ้ง เข้าใจ เราก็จะมีความเกิดเป็นธรรมดาอีก ก็จะวนต่อไปในสังสารวัฏอีก เปรียบเหมือนผลไม้เมื่อสุกงอมแล้ว ก็ต้องตกลงมาฉับใด สัตว์ทั้งหลายก็ต้องตายลงเมื่อถึงเวลาฉับนั้น หรือว่าเหมือนกับหม้อที่ปั้นไว้ วันหนึ่งก็ต้องแตกสลายไปตามกาลเวลา สรุปรูปร่างจะเป็น ทะหะระ (เด็ก) ก็ตาม มะหันตา (คนแก่) ก็ตาม พาล บัณชิต จะเป็นคนโง่ คนฉลาด ก็ตาม ก็ไม่พ้นจากอำนาจของมัจจุราช ต่างก็มีความตายเป็นที่สุด

อันนี้คือที่มาแรก จาก สัลลสูตร สุตตนิบาต

นอกจากนั้น คาถาเดียวกันนี้แหละ ก็ยังเป็นคาถาที่ท่านพระ
สารีบุตรแสดงแก่นางมัลลิกาด้วย

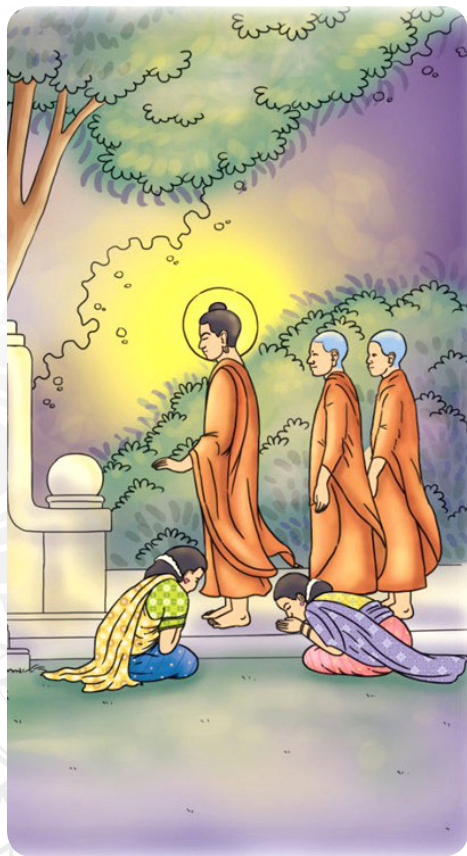
นางมัลลิกานี้เป็นภรรยาของพันธุละเสนาบดี ซึ่งเป็นเสนาบดี
คนสำคัญของพระเจ้าปเสนทิโกศล เรื่องราวของนางมัลลิกา อยู่ใน
ธรรมบท คาถาของวิฑูทกะ ปุณณวรรค เกี่ยวกับการที่คน
ประมาท หลงเก็บดอกไม้อยู่ แล้วก็ถูกโอฆะคือห้วงน้ำพัดพาไป พระ
เจ้าวิฑูทกะ หลังจากนำกองทัพไปล้างแค้น เช่นฆ่าพระเจ้าศากยะ
แล้ว ขากลับ พาพลทหารไปค้างแรมใกล้แม่น้ำ แล้วโดนแม่น้ำพัด
พาไปตายกันหมด

ในเรื่องนั้นมีเรื่องย่อยแทรกอยู่ คือเรื่องของนางมัลลิกา
ภรรยาของพันธุละเสนาบดี ประวัติของพันธุละนี้ก็น่าสนใจ เพราะว่า
เป็นเพื่อนร่วมวิชา ร่วมสำนักเรียนกับพระเจ้าปเสนทิโกศล สมัยก่อนนี้
กษัตริย์หนุ่มๆ ที่ใฝ่ศึกษาวิชาความรู้ จะดันดันไปเรียนกับอาจารย์ทศา-
ปาโมกข์ที่ตักสิลา (เทียบกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน) ผู้คน
นิยมไปเรียนกันที่นั่น พอจบการศึกษาออกมา ก็จะเป็นเพื่อนร่วม
สำนักเดียวกัน พันธุละนั้น เดิมมาจากกรุงเวสาลี เรียนจบก็กลับไป
ที่นั่น หวังจะทำราชการ ก็ไปเจอพวกอำมาตย์และกษัตริย์หนุ่มๆ ที่อยู่ที่นั่น
ลองวิชา โดยให้เอาต้นไม้มามัดรวมกัน แล้วก็ให้พันธุละแสดงฝีมือ
ในการที่จะกระโดดขึ้นไป แล้วก็ฟันไม้เหล่านั้นให้ขาดไปในทีเดียว
ซึ่งพันธุละสามารถทำได้อย่างดี

แต่ว่าพวกอำมาตย์พวกนี้ก็ออกอุบาย เอาเหล็กเสียบไว้ข้างในแกนไม้ไผ่ เมื่อพันธูละพันไม้ไผ่ก็เลยมีเสียงดังกรีก พันธูละก็เสียหน้า และน้อยใจว่าไม่บอกกันก่อนเลย ว่าข้างในมีท่อนเหล็ก จึงทำให้พันธูแล้วเกิดมีเสียงขึ้น ถ้าเขารู้ก่อนก็จะออกแรงให้เหมาะสม ให้พันธูเหล็กให้ขาดได้อย่างไม่มีเสียง ก็เลยน้อยใจ ออกจากเมืองเวสาลี มาขออยู่กับพระเจ้าปเสนทิโกศล ที่กรุงสาวัตถี

พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ตีพระทัยที่เพื่อนสนิทมารับราชการก็ตั้งไว้ในตำแหน่งเสนาบดี อันเป็นตำแหน่งที่สำคัญมาก พันธูละเสนาบดีก็จงรักภักดีมาโดยตลอด ต่อมาได้แต่งงานกับนางมัลลิกาจากนครมัลละ แต่อยู่ด้วยกันนานแล้วก็ยังไม่มียุตร นางมัลลิกาจึงคิดจะลากลับไปบ้านเกิด เพื่อหลีกเลี่ยงให้พันธูละผู้สามี ได้มีภรรยาคนใหม่ จะได้มียุตรไว้สืบตระกูล ก่อนเดินทางไป จึงขอไปทูลลาพระผู้มีพระภาคเจ้าก่อน พระผู้มีพระภาคก็ตรัสถามถึงเหตุที่นางจะกลับบ้าน พอนางทูลเล่าให้ฟัง พระองค์ก็ตรัสว่า "ถ้าคิดจะกลับ เพราะไม่มีบุตร ก็ไม่ต้องกลับหรอก"

นางได้ยินดั่งนั้นก็ดีใจมาก เพราะพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นหนึ่งไม่มีสอง ดังนี้แสดงว่า พระองค์ต้องทราบว่าจะมีบุตรได้ นางจึงล้มเลิกแผนที่จะเดินทางกลับบ้านเกิด แล้วกลับไปอยู่กับพันธูละสามีต่อไป ไม่นาน นางมัลลิกาก็แพ้ท้อง อยากจะดื่มน้ำจากบึงศักดิ์สิทธิ์ ในกรุงเวสาลี ซึ่งพระเจ้าลิจฉวีครอบครอง หวงแหวนไว้ จึงขอร้องให้พันธูละเสนาบดีผู้สามี ไปเอาน้ำในบึงนี้มาให้ได้ พันธูละก็เดินทางไปด้วยรถม้าพร้อมกับภรรยา ไปขโมยน้ำในบึงศักดิ์สิทธิ์นี้ พวกกษัตริย์ลิจฉวีทรงทราบ ก็ขับรถม้าติดตามกันออกมา รถม้าก็ไล่ตามกันมาบนทางอันคดเคี้ยว

พันธุละก็บอกนางมัลลิกาซึ่งนั่งข้างหลังว่า ถ้าเธอเห็นรถม้าของกษัตริย์ลิจฉวีที่ตามมา ๕๐๐ องค์ เรียงเป็นแนวเดียวกันเมื่อไหร่ให้บอก ระหว่างที่พันธุละขับรถหนี นางมัลลิกาก็คอยเหลียวมองดูเมื่อนางที่เห็นรถของพวกกษัตริย์ลิจฉวีทั้ง ๕๐๐ เรียงกันเป็นเส้นตรง นางมัลลิกาก็บอกสามี สามีก็หันกลับมายิงธนูทีเดียว ทะลุ ๕๐๐ องค์ตายเรียบ

นี่เป็นเหตุอันหนึ่งนะ ที่สร้างเหตุไม่ดีเอาไว้ หลังจากนั้นทั้งสองก็กลับมาที่กรุงสวตถิ นางก็ได้ดื่มน้ำศักดิ์สิทธิ์นั้น แล้วก็ได้คลอดบุตรออกมา เป็นบุตรชายแฝด ทั้งหมด ๑๖ ครั้ง จึงมีบุตรชายทั้งหมด ๓๒ คน (มีลูกตกมากนะ) แล้วบุตรชายก็ได้แต่งงานทั้งหมดเลย จึงได้ลูกสะใภ้ ๓๒ คน เหมือนกัน แล้วก็อยู่กันอย่างมีความสุข

มีครั้งหนึ่งที่สวตถิมีอำมาตย์คนหนึ่งที่เป็นคนโกง รับสินบนแล้ว จึงพิพากษาคดี ทำคนที่ไม่เป็นเจ้าของให้เป็นเจ้าของ และทำคนที่เป็นเจ้าของให้ไม่เป็นเจ้าของ ชาวบ้านก็เดือดร้อน ก็ไปร้องเรียนกับเสนาบดี พันธุละก็เลยเข้ามาช่วยตัดสินแทน และตัดสินได้อย่างเที่ยงธรรม ตอนหลังพระเจ้าปเสนทิโกศลจึงตั้งพันธุละไว้ ในตำแหน่งผู้พิพากษาด้วย เพราะว่าท่านเป็นคนตรง แต่อย่างว่า คนโกงก็ไม่ชอบคนตรง สุดท้าย อำมาตย์คนนั้นก็เลยไปยุยงพระเจ้าปเสนทิโกศล ไปเป่าหูบ่อยๆ ให้ฟังว่า พันธุละคิดจะก่อกบฏ เมื่อใดที่พระเจ้าแผ่นดินฟังข้อมูลว่าใครจะก่อกบฏ ก็ต้องรีบคิดกำจัดก่อนเลย ตอนแรกก็อาจจะไม่เชื่อ พอเป่าหูบ่อยๆ ท่านก็เริ่มเชื่อคำยุยงของพวกอำมาตย์คนโกง

สุดท้าย พระเจ้าปเสนทิโกศลก็เลยออกอุบายว่า ที่ปัจจุบัน-
ชนบท ชายแดน มีพวกกบฏแข็งข้อขึ้นมา ตรัสเรียกพันธุละกับลูก
๓๒ คน ให้ไปช่วยปราบกบฏ แต่ว่าวางแผนให้ซุ่มกำลังคนเอาไว้
ตอนปราบกบฏเสร็จแล้ว พอชากลับมา ก็ให้ฆ่าทิ้งทั้งหมด ทั้งพันธุละ
และบุตรชายอีก ๓๒ คน ถูกฆ่าตายหมดเลย

ในขณะที่สามีและบุตรชาย ๓๒ คน ออกไปปฏิบัติหน้าที่
ปราบกบฏนี้ วันนั้น นางมัลลิกาภินิมิตต์พระสารีบุตรกับพระมหาโมค-
คัลลานะมาฉันที่บ้านพอดี นางได้จัดเตรียมอาหารแต่เช้า ให้สะใภ้
และคนใช้ในบ้านมาช่วยกันจัดเตรียมอาหาร แล้วนางก็ถวายอาหาร
อังคาสแก่พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ และพระภิกษุ
ที่มาด้วย ๕๐๐ กว่ารูปนี้ นางก็เป็นผู้นำจัดการเองทั้งหมด มีความสุข
ในบุญทานนั้น

พอถึงวันนั้น ชาวที่สามีและบุตรชายทั้งหมด ๓๒ คน เสียชีวิตมาถึงมือ มีคนส่งเป็นกระดาดมาให้ นางมัลลิกาอ่านแล้ว ทราบว่าเกิดอะไรขึ้น นางก็ไม่ได้มีความเสียใจอะไร อ่านแล้วก็ม้วนกระดาดเก็บไว้ในชายพก แล้วถวายอาหารพระสารีบุตรต่อไป จะเห็นว่านางมีสติมากนะ ขนาดต้องสูญเสียสามีและบุตรพร้อมกัน ๓๒ คน ยังไม่ได้มีความเสียใจอะไร ยังมีสติ ทำหน้าที่ของตัวเองต่อไป

ปรากฏว่า ขณะนั้น สาวใช้ที่กำลังถือถาดเนยใสมา กำลังจะถวายถวายพระ ปรากฏว่าลื่น แล้วก็ทำภาชนะเนยใสหล่นตกแตก พระสารีบุตรจึงได้กล่าวคำ (ที่เราจะสวดต่อไป) ว่า "ภิกษุชนะธัมมัง ภินนัง สิ่งที่แตกได้ ได้แตกแล้ว" เพื่อจะเตือนสตินางมัลลิกา

นางมัลลิกาพอได้ฟังแล้ว ก็เอากระดาดที่ได้รับมา แสดงแก่พระสารีบุตร กราบเรียนท่านว่า "พระคุณเจ้า ดิฉันก็ไม่เสียใจหรอก เรื่องแค่นี้ ที่สาวใช้ทำถาดเนยใสหล่นแตก ขนาดว่า วันนี้ดิฉันสูญเสียทั้งสามีและบุตรชาย รวม ๓๓ คนไป ก็ยังไม่ได้คิดเสียใจอะไรเลย"

หลังจากพระสารีบุตรฉันภัตตาหารเสร็จ ก็ให้ส่งพระภิกษุที่มาทั้งหมดกลับวัด แล้วท่านก็แสดงคาถานี้แหละ

"อะนิมิตตะมะนัญญูตัง..." จึงเป็นคาถาที่พระสารีบุตรแสดงแก่นางมัลลิกา หลังจากทีนางเสียสามีและลูกไป

สามารถอ่านรายละเอียดได้นะ อยู่ในธรรมบท จะได้เห็นที่มาที่ไปของคาถา เวลาสวดจะได้รู้ว่า แต่ละคาถา ท่านกล่าวไว้เพราะเหตุอะไร

(3) คาถาที่ ๑๓

หลายท่านคงจะพอคุ้นเคย คาถาที่ ๑๓ พอดีเลย อะนิจจา
วะตะ สังขารา อุปปาทวะยะธัมมิโน อุปปัชชิตวา นิรุชฌันติ
เตสัง วูปะสะโม สุโข

ถ้าใครเคยไปวัด จะได้ยินพระสวดบ่อยๆ คาถานี้เรียกว่า
บังสุกุลตาย เราไปทำบุญที่วัด ขอให้พระคุณเจ้าช่วยบังสุกุลให้
หน่อย แม้แต่จะระลึกถึงสามี จะระลึกถึงคุณพ่อคุณแม่ หรือญาติมิตร
ที่เสียชีวิตไป พระก็จะสวดบทนี้

บทนี้มีที่มาจากหลายที่

ที่มาแรก มาจากมหาสุทฺธสฺสนสูตร ในทีฆนิกาย ตอนที
พระพุทธเจ้าปลงอายุสังขารแล้ว กำลังเสด็จไปสู่ที่ปรินิพพาน
ก็ไปหยุดอยู่ที่เมืองกุสินารา อันเป็นเมืองเล็กเมืองน้อย สมัยนั้น
กุสินาราเป็นเมืองที่ไม่ใหญ่ เป็นเหมือนกิ่งเมืองของแคว้นมัลละ
พระอานนท์ก็เลยท้วงพระพุทธเจ้าว่า ทำไมพระองค์จึงเสด็จมา
ปรินิพพานที่นี่ เมืองเล็กนิดเดียว ทำไมไม่เสด็จไปเมืองใหญ่ๆ เช่น
เมืองสาวัตถี เมืองมคธ เมืองโกสัมพี หรือเมืองเวสาลี เป็นต้น
พุทธบริษัทจะได้ช่วยกันอุปัฏฐากดูแล อะไรต่างๆ จะได้มีพร้อม

พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า "อย่าคิดอย่างนั้นเลย อานนท์ ที่นี้
แต่ก่อนนี้ เป็นเมืองราชธานีชื่อว่า กุสาวดี เป็นเมืองใหญ่มาก
กว้าง ๗ โยชน์ ยาว ๑๒ โยชน์ มีทุกอย่างพร้อมสรรพ แล้วก็
พระมหาจักรพรรดิ พระนามว่า มหาสุทฺธสฺสนะ ปกครองอยู่มีกำแพง ๗ ชั้น
ล้อมรอบ เต็มไปด้วยรัตนะครบทุกอย่าง จักรแก้ว ข้างแก้ว ม้าแก้ว...
ทรัพย์สมบัติอะไรๆ ก็มีอย่างละ ๘๔,๐๐๐ ชั้น"

จากนั้น พระพุทธรองค์ก็ตรัสว่า "ที่นี่แหละ มหาสุทฺธสนะราชา ก็คือตถาคตเอง สมัยที่ยังบำเพ็ญบารมี เป็นพระโพธิสัตว์ ตอนเป็นมหาจักรพรรดิ" พระองค์ก็อธิบายละเอียดเลยว่า "สมัยก่อนนี้มีทรัพย์สมบัติมากมาย มีปราสาท ๘๔,๐๐๐ หลัง แต่ว่าเวลาบรรทมก็บรรทมได้ห้องเดียว อาหารก็มี ๘๔,๐๐๐ สำหรับ เสวยได้มากมาย เวลาเสวยก็เสวยได้ครั้งละสำหรับเดียว มีนางแก้ว ๘๔,๐๐๐ ก็อยู่ร่วมได้ทีละนาง" พุดง่าย ๆ ก็คือ ให้เห็นว่า แม้จะมีทรัพย์สมบัติเหล่านี้มากมาย ใช้สอยได้ก็แค่นี้เดียว สิ่งเหล่านี้ก็หมดไปแล้ว ลีนไปแล้ว สูญไปแล้ว ไม่มีความยั่งยืนอะไร

สถานที่แห่งนี้ มหาสุทฺธสนะ ทรงครองราชย์โดยชอบธรรม ครั้นสิ้นอายุขัยแล้ว ก็ได้ทอดทิ้งร่างอยู่ที่นี้ ตาย เกิด ตาย เกิด... สวรรคต อยู่ที่นี้มาแล้วถึง ๖ ครั้ง ครึ่งนี้ก็เป็นครั้งที่ ๗ แล้ว แต่ต่อไปจะไม่มีครั้งที่ ๘ อีก พุดง่าย ๆ ว่าเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว ที่จะทอดทิ้งร่างไว้ในที่นี้ แล้วพระพุทธรองค์ก็ตรัสศานานี้แหละ อะนิจจาอะตะ สังขารา เป็นคาถาที่พระพุทธรเจ้าตรัสเอง ปรรอภมหาสุทฺธสนะราชา

ที่มาอื่น ๆ

ตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระสหัมบดีพรหมก็ตรัสคาถาหนึ่งต่อจากนั้น ท้าวสักกะก็มาตรัสคาถา อะนิจจา วะตะ สังขารา นั้นนอกจากนั้น คาถานี้ยังเป็นคาถาที่พระสาวกกล่าวไว้ในหลายที่ด้วย พระมหาโมคคัลลานะก็กล่าวไว้ในเถรคาถา พระอนรุทธะก็กล่าวคาถาเดียวกันนี้แล้ว ดูในเถรคาถา ก็มีอีก ๒ - ๓ องค์ โสปากะสามเณรที่บรรลุนิพพานตั้งแต่ ๗ ขวบ ก็กล่าวคาถานี้เหมือนกัน สามารถที่จะไปค้นดูที่มาของคาถานี้ บางที่คาถาเดียวกันก็มีหลายท่านกล่าวไว้ ท่านโน้นกล่าวบ้าง ท่านนี้กล่าวบ้าง ท้าวสักกะตรัสบ้าง

มีตัวอย่างอยู่ในอนรุทธสูตร พระอนรุทธนี้ ท่านเคยเป็นท้าวสักกะมาหลายภพหลายชาติ มีมเหสีชื่อว่าชาลินี ก็ติดตามกันมาเป็นคู่ชีวิต โดยเกิดชาติไหน ส่วนมากก็จะเป็นคู่ครองกัน แต่ว่าชาติสุดท้ายนี้ พระอนรุทธมาพบพระพุทธเจ้า ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ชาลินีเกิดเป็นเทพนารีอยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ก็ลงมาเชิญชวนให้พระอนรุทธ กลับขึ้นไปครองคู่กันบนดาวดึงส์

เมื่อพระอนรุทธไม่สนใจ นางจึงเปรยขึ้นว่า ผู้ใดที่ยังไม่เห็นสวรรค์ ยังไม่เห็นสวนนันทวัน ยังไม่ชื่อว่าเห็นความสุขที่แท้จริง พระอนรุทธจึงยกคาถานี้แหละ อะนิจจา วะตะ สังขารา เดือนสติให้อดิถยภรรยา ว่า "อย่าประมาทไปเลย แม้จะมีความสุขงามแค่ไหน วันหนึ่งก็ต้องสิ้นสุดลง"

ท่านพิจารณาแล้วก็เห็นว่า ตัวเองพ้นแล้วจากวัฏฏทุกข์
จึงแนะนำให้ชาลินีมาปฏิบัติธรรม ดีกว่าที่จะไปเร่ร่อน เพลิดเพลิน
หลงอยู่ในสวรรค์ ไม่ควรปล่อยตัวอยู่ในความประมาท

นี่ก็เป็นอีกตัวอย่าง ที่มรณะเป็นเครื่องเตือนสติได้ จะเห็นว่า
มีหลายพระสูตรที่มีกล่าวถึงในหลายๆ กรณี

(4) คาถาที่ ๑๔

บทสำหรับสวดบังสุกุลมีสองบท *อะนิจจา วะตะ* สังฆารานี้ เขาเรียกว่า บทสำหรับ บังสุกุลตาย และบท *อะจิรัง วะตะยัง กาโย ปะฐะวิง อะธิเสสสะติ ฆุทโท อะเปตะวิญญาโณ นิรตังวะ* กะลิงคะลัง บทนี้บางคนอาจจะฟังคุ้นๆ เหมือนกัน

อะจิรัง วะตะยัง กาโย บทนี้ เรียกว่าบทสำหรับ บังสุกุลเป็น คือเวลาผู้ใดที่ป่วย ไปถึงที่วัด ก็จะทำให้พระสงฆ์สวดบังสุกุลเป็นให้ พระท่านก็จะเอาผ้ามาคลุมผู้ป่วยไว้ แล้วหมุนกลับทิศทางผู้ป่วย เอาเท้าไปทางศีรษะ เอาศีรษะไปทางเท้า แล้วพระท่านสวดบทนี้ ถือว่าเป็นการต่ออายุ เหมือนกับว่าตายแล้วเกิดใหม่ ในสมัยโบราณ เขาเชื่อกันมาอย่างนั้น เวลาใกล้จะตาย ป่วยหนัก ก็นิมนต์พระสวด บทบังสุกุลเป็นนี้

บทนี้มีที่มาจากคาถาธรรมบท เรื่อง *ปุตติคัตตะติสสะเถระ* (พระติสสะเถระ ผู้มีกายเน่า) คือพระติสสะนี้ ป่วย เป็นโรคฝี พุพอง ขึ้นเต็มตัว ปัจจุบันนี้ก็น่าจะเรียกว่าเป็นโรคฝีดาษ เป็นแล้วก็จะ มีหนอง มีฝีขึ้นตามตัว ทรมานมาก สุดท้ายฝีแตก แล้วเหม็นคละคลุ้ง ไปหมด ก็ไม่มีใครดูแลท่าน เพราะว่าสมัยก่อน ท่านก็ไม่เคยดูแลใคร พระอื่นก็เลยทอดทิ้ง ไม่ดูแลท่านบ้าง สุดท้ายพระพุทธาน์ก็เสด็จ ไปดูแลเอง พาพระอานนท์ไปด้วย ไปช่วยดูแลชำระล้าง เช็ดตัวต่างๆ พอล้างตัวเสร็จแล้ว ท่านก็พาพระติสสะที่มีร่างกายชำระสะอาดแล้ว มานอน แล้วพระองค์ก็ตรัสคาถานี้ *อะจิรัง วะตะยัง กาโย* เป็นการสอนให้ พระปุตติคัตตะเถระปล่อยวางร่างกาย ไม่ให้มีจิตยึดติดในร่างกายนี้ ที่เป็นรังของโรค ซึ่งสุดท้ายก็ต้องทอดทิ้งไว้เบื้องหลัง

ในอรรถกถาก็อธิบายความเป็นมาว่า พระปุตติคัตตะตีสสะชาติก่อนเคยเกิดเป็นพรานนก ก็ไปล่านกมามากมาย จึงเก็บไว้ ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร เพื่อไม่ให้นกหนีไปได้ ก็หักปีกหักขานกทิ้งไว้ แล้วก็กินเองบ้าง ขายบ้าง ปล่อยทิ้งไว้บ้าง บางทีนกก็ตายไปบ้าง รวมกันอยู่ในนั้นแหละ แต่ในวันหนึ่ง มีพระปัจเจกพุทธเจ้า ท่านมาบิณฑบาตที่หน้าบ้าน ท่านเกิดมีจิตศรัทธา เอานกนี้แหละที่ปรุงไว้เตรียมรับประทาน มาถวายพระ ถวายไปพร้อมตั้งความปรารถนาว่า อยากจะบรรลุนิพพาน

บาปก็ส่วนบาป บุญก็ส่วนบุญ พอถวายแล้ว จิตนั้นเป็นกุศลก็เลยมาให้ผลในชาติสุดท้าย ได้เกิดทันสมัยพุทธกาล แล้วได้มีโอกาสนบวช ได้ปฏิบัติธรรม แต่ว่า บาปที่เคยหักปีกหักขานกไว้จนนกเฒ่าไป ตายไปอย่างทรมาน ตัวเองก็ต้องมารับผลกรรมนั้น เราศึกษาแล้วก็จะรู้เรื่องของกรรมด้วยว่า อดีตกรรมเป็นมาอย่างไร ส่งผลอะไรบ้าง

นี่เป็นคาถา ๒ บท ที่เราค้นเคยกัน บท อะนิจจา วะตะ สังขารา และบท อะจิรัง วะตะยัง กาโย ๒ บทนี้ เป็นบทที่เราได้ยินอยู่ประจำ ซึ่งเรียกว่าเป็น บังสุกุลตาย กับ บังสุกุลเป็น

(5) คาทาที่ ๑๕ - ๒๐

ส่วนอีกบทหนึ่ง อนุตฺตปิโต คาทาที่ ๑๕ - ๒๐ อนุตฺตปิโต ตะโต อาคา บทอันนี้ก็น่าสนใจ แปลว่า "เมื่อจะมา เชิญมา หามิได้ เมื่อจะไป ใครเล่า เจ้าเล่าเฮ้ย" มีที่มาจาก อรุณเปตวัตถุ ซึ่งเป็นเรื่องของครอบครัวพราหมณ์ในสมัยก่อน มีพ่อแม่ ลูกชาย ลูกสะใภ้ แล้วก็พี่น้องสาวและทาสี ครอบครัวนี้น่าสนใจมาก เป็น **ครอบครัวมรณสติ**ตัวอย่าง กี่ว่าได้ เจริญมรณสติกันอยู่เป็นประจำ ก็เลยไม่มีความตื่นตกใจในเรื่องของความตาย เพราะได้พิจารณาความตายอยู่ทุกวัน เช้า คุณพ่อก็ออกไปกับลูกชาย ไปทำนา ปรากฏว่า ลูกชายไปกางนา ชำระนา ไปจุดไฟ เพื่อที่จะจัดการพวกเศษขยะ เศษใบไม้ เศษกิ่งไม้ อะไรต่างๆ ปรากฏว่า ควันนี้เข้าไปมรรฐของงูเห่า งูเห่าจึงเลื้อยออกมา ฉกลูกชายตาย

พอลูกชายตาย พ่อผู้ซึ่งเจริญมรณสติอยู่เป็นประจำ ก็ไม่ได้เสียใจอะไร ก็ฝากคนไปบอกที่บ้านว่า "วันนี้ให้ทุกคนอาบน้ำ สระผม แล้วก็แต่งชุดขาวมาที่นา แล้วก็เอาดอกไม้มากับอาหารด้วย แต่ว่าเอาอาหารมาชุดเดียว ไม่ต้องเอามา ๒ ชุด" คือตามปกติเขาจะเอาอาหารมาให้ที่นา ๒ ชุด ให้พ่อกับลูกชายกินมื้อกลางวัน แม่ฟังแล้วก็รู้ได้เลยว่า ลูกชายตายแล้ว ก็เลยอาบน้ำ แล้วก็พาลูกสะใภ้ ลูกสาวที่เป็นน้องสาวของคนที่ยาย รวมทั้งทาสี พวกกันเดินทางมา ส่วนพ่อก็เอาศพลูกชายที่โดนงูฉกตัวแข็งอยู่อย่างนั้น ก็เอาขึ้นกองฟอน แล้วก็เผา เผาก็เผาธรรมดา เหมือนกับเผาพ่อนไม้ธรรมดาเลย

ส่วนลูกชายตายไปลงทันทีนั้น ก็ไปเกิดเป็นท้าวสักกะ เกิดแล้วก็เลยลงมาถาม พุดง่าย ๆ ว่า ลงมาเพื่อต้องการจะอนุเคราะห์คุณพ่อ คุณแม่นั้นแหละ ท่านก็แปลงตัวมาเป็นพราหมณ์ มาถามว่า คนนี้ที่ตายไป เป็นอะไรกับท่าน ทำไมท่านไม่เศร้าโศกเสียใจ เป็นศัตรูกันหรือ พ่อก็บอกว่า "ไม่ใช่ซะ เป็นลูกชายที่รักยิ่ง" ท้าวสักกะก็แกล้งทำเป็นแปลกใจ ถามว่า แล้วทำไมท่านถึงไม่เศร้าโศก พ่อก็เลยตอบว่า "เราพิจารณาเหมือนกับว่า เวลาลูกตกคราบ มันก็ลอกคราบทิ้งไปก็เหมือนกัน ลูกชายเรา เขาไปสู่ที่ดีแล้ว ร่างกายเขาก็ลอกคราบทิ้งไว้ ไม่ได้มีความอาลัยอาวรณ์อะไร เขาก็ตายไปแล้ว ไม่รู้สิก็รู้อะไรแล้ว ก็เลยพิจารณาอย่างนี้ เราก็เลยไม่เศร้าโศก"

นี่คือพ่อบอกว่าการตายของลูก เหมือนกับงูลอกคราบ

ส่วนคาถาที่เราสวดกันนี้ เป็นคำของแม่ แม่ก็พูดคาถานี้ "เมื่อจะมา เขียวมา หามิได้ เมื่อจะไป ใครไล่ เจ้าเล่าเอ๋ย" อะนัปปิโต ตะโต อาคา ทั้งหมดนี้เป็นคาถาของแม่ คือคาถาที่ ๑๕ นี้ เป็นคาถาที่คุณแม่ กล่าวไว้ เป็นคาถาที่ไม่มีเยื่อใย แม่ก็รักลูกคนนี้นะมาก แต่ว่า "ตอนที่มา เราก็คงไม่ได้เชิญเขามา ตอนที่จะไป เขาก็คงไม่ได้ลาเราก่อนจะไป ฉะนั้น จะมาก็มา จะไปก็ไป เราไปกำหนดกฎเกณฑ์ไม่ได้ ธรรมชาติของสัตว์ มีเกิดก็ต้องมีตาย ไม่ได้เศร้าโศกอะไร"

พอไปถามน้องสาว น้องสาวก็ตอบว่า "จะเศร้าเสียใจไปทำไม เศร้าเสียใจ เราก็คงต้องร้องไห้ ซุบซิดเปล่าๆ เขาก็ตายไปแล้ว ไม่ได้ช่วยอะไร เราร้องไห้เสียใจ ก็มีเราเองนี่แหละ ที่ทุกข์ใจเอง"

พอไปถามภรรยาว่า สามีไม่เป็นที่รักหรือ ภรรยาก็ตอบว่า สามีเป็นที่รักยิ่ง ท้าวสักกะถามว่า สามีทำตัวดี แล้วทำไมเธอไม่เสียใจ ภรรยาตอบว่า "ไม่เสียใจหรอก เสียใจก็เหมือนกับเด็ก ร้องไห้หาพระจันทร์ จะมีประโยชน์อะไร เด็กจะร้องไห้ คร่ำครวญอย่างไร ก็ไม่ได้พระจันทร์มาครอบครองหรอก"

ท้าวสักกะก็เลยถามทาสีต่อไปว่า นายดูร้ายหรือ นายตายแล้ว จึงไม่เห็นเสียใจเลย ทาสีตอบว่า "ไม่ใช่ นายเป็นคนดีมาก มีเมตตากรรม" ท้าวสักกะถามว่า แล้วทำไมไม่เสียใจ นางทาสีตอบว่า "เพราะว่าพิจารณาเหมือนกับหม้อที่แตกไปแล้ว เมื่อแตกไปแล้ว ก็จะประสานให้คืนดีเหมือนเดิมก็ไม่ได้ สุดท้าย ท่านก็ต้องไปตามทางของท่าน"

นี่ถือเป็นกรอบคร่าวตัวอย่างในการเจริญมรณสติ ซึ่งเป็นเรื่องน่าสนใจมาก คาทานี ไปศึกษาดูรายละเอียดกันได้

คาถา ยะถาคะโต ตะถา คะโต... มีกล่าวไว้อีกทีหนึ่งในเรื่องของนางปฐาจารา ใครเคยได้ยินประวัติของนางปฐาจาราบ้าง ที่สูญเสียสามี ลูก ๒ คน พ่อแม่ และพี่ชาย ไปในวันเดียวกัน

ประวัตินางปฐาจารา เกิดในครอบครัวเศรษฐี พ่อแม่หวงมาก ไม่ให้ติดต่อกับชายภายนอก สุดท้าย ไปหลงรักชายหนุ่มที่เป็นคนงานรับใช้ ไกลชิดกัน ในบ้านนั่นเอง เมื่อรู้ว่าพ่อแม่คงไม่ยินยอมอนุญาต จึงหนีตามไปอยู่กับชายคนรักในอีกเมืองหนึ่ง ก่อนคลอดลูกก็ตั้งใจจะกลับมาคลอดที่บ้าน รบเร้าสามี เขาก็ไม่ยอมพามา สุดท้ายก็มาคลอดกลางทาง จึงไม่ได้กลับบ้าน พอจะคลอดคนที่ ๒ นางก็หนีมาอีก สามีตามมาเจอกลางทาง แต่พ่อดีฝนตก สามีก็ไปหาพินมาก่อไฟ ปรากฏว่าโชคร้าย สามีไปโดนงูกัดตายอีก

สามีก็ตาย ภรรยาก็ทุกข์มาก แล้วก็คลอดลูกคนที่สองในคืนนั้น ทั้งที่ฝนตกหนักๆ ต้องประคองเด็กน้อย ลูกคนแรกในมือ และต้องคลอดลูกคนที่สองด้วย พุลักๆ เลมาก กว่าจะคลอดเด็กออกมาได้ พอคลอดออกมาได้ เข้าก็ออกไปตามหาสามี เด็กยังตัวแดงๆ อยู่เลย ไปเห็นสามีตาย ก็เศร้าเสียใจมาก ก็คิดว่าจะกลับไปหาพ่อแม่ที่บ้านเดิม แต่เพราะว่าในคืนนั้นฝนตกหนัก น้ำก็ขึ้นมาก ก็เลยต้องลุยน้ำไป นางคิดว่าจะทำอย่างไรดี ก็เลยบอกเด็กน้อยที่เป็นพี่ ให้รอแม่อยู่ฝั่งนี้ก่อน ส่วนนางเองก็อุ้มลูกทารกน้อยที่เพิ่งคลอด เดินลุยน้ำข้ามไปอีกฝั่งหนึ่ง

พอไปถึงอีกฝั่งหนึ่ง ก็วางทารกตัวแดงๆ ไว้ แล้วก็กลับมา
จะมารับเอาลูกคนโต ข้ามฝั่งตามไป ปรากฏว่า ขณะที่อยู่กลางแม่น้ำ
เหยี่ยวบินผ่านมา ก็จับเอาทารกน้อยไป เพราะมันคิดว่าเป็นก้อนเนื้อ
แม่อีกตกใจ ยกมือขึ้น ร้องตะโกนใหญ่เลย ด้วยหวังให้เหยี่ยวปล่อย
ลูกลงมา เหยี่ยวก็ไม่ปล่อย คาบเอาลูกน้อยไปต่อหน้าต่อตา ส่วน
ลูกคนโต เห็นแม่โบกมือ นึกว่าแม่ร้องเรียก เด็กน้อยก็เลยวิ่งลงไปในน้ำ
โดนกระแสน้ำเชี่ยวพัดไป ตายต่อหน้าต่อตาอีกคน

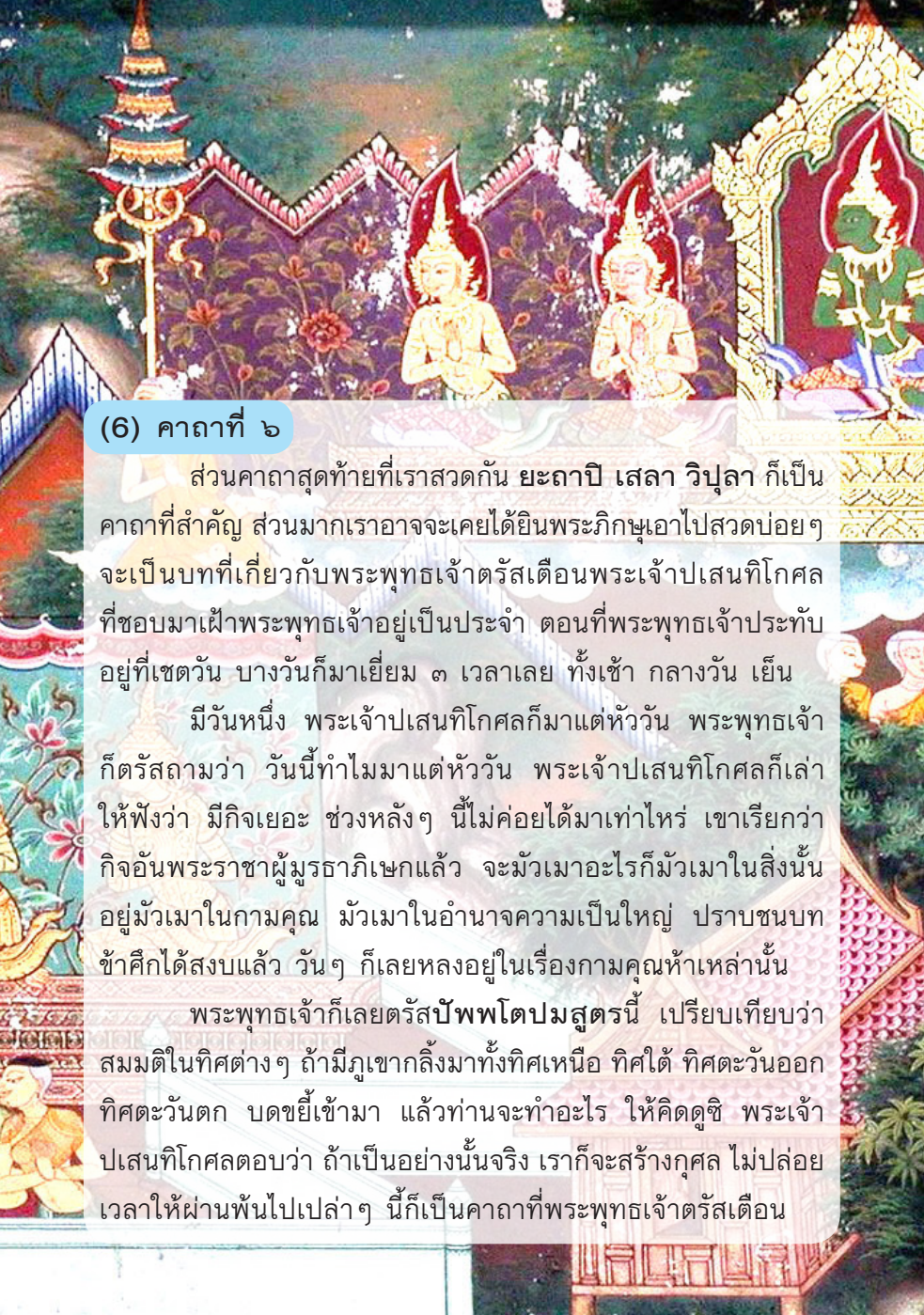
นางเสียใจมาก สามีนตาย บุตรคนเล็กตาย บุตรคนโตก็ตาย
ก็เลยร้องไห้ ข้ามฝั่งมาอีกฝั่งหนึ่ง หวังว่าจะไปพื้พ่อแม่และพี่ชาย
ปรากฏว่ามีคนเดินสวนมา ก็เลยถามว่า รู้จักครอบครัวเศรษฐีนี้ไหม
เขาว่า "โอ้ย ยอย่าไปถามเลย เมื่อคืนฝนตก พายุพัดเรือนของครอบครัวนี้
นี่ควนยังไหมงอยู่โน่น" คือไฟไหม้ คนในเรือนตายกันหมด ไม่เหลือ
เลย นางได้ยินดังนั้นก็เป็นบ้าไปเลย เสียทั้งสามี ทั้งลูก ๒ คน เสีย
ทั้งพ่อทั้งแม่ ทั้งพี่ ในคืนเดียวกัน

นางปญจารา ประวัตินี้ชื่อ ปญจาร ก็มาจาก ปต แปลว่า ตกไป อาจารย์ แปลว่า อาจารย์มารยาท คือมีอาจารย์ตกไป พร้าเพื่อ ผ้าผ่อนหลุดลุ่ย เพราะทุกข์แสนสาหัส สุดท่ายมีคนพาไป เฝ้าพระพุทธเจ้า ก็ได้ฟังธรรม เกิดดวงตาเห็นธรรม แล้วได้บวชเป็น ภิกษุณี แล้วก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ เป็นผู้เลิศในทางวินัย

นี่ก็เป็นประวัติโดยย่อของนาง คาถานี้เป็นคาถาที่นางกล่าวไว้ในเถรีคาถา ที่นางเล่าประวัติของตนเอง ให้ลูกศิษย์ฟัง เพราะท่านจะปลงได้นะ ปลงความยึดติดชีวิตของผู้ที่มาเกี่ยวข้อง ที่ตายไปต่างๆ ก็ต้องผ่านมามาก พวกเรานี้ทุกข์กันแค่ไหน ก็คงไม่มีใครทุกข์เกินท่าน ต้องสูญเสียคนที่รักทั้งหมดภายในคืนเดียว

(6) คาลาที่ ๖

ส่วนคาลาสุดท้ายที่เราสวดกัน ยะถาปิ เสลา วิปูลา ก็เป็นคาลาที่สำคัญ ส่วนมากเราอาจจะเคยได้ยินพระภิกษุเอาไปสวดบ่อยๆ จะเป็นบทที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าตรัสเตือนพระเจ้าปเสนทิโกศลที่ขอบมาเฝ้าพระพุทธเจ้าอยู่เป็นประจำ ตอนที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เชตวัน บางวันก็มาเยี่ยม ๓ เวลาเลย ทั้งเช้า กลางวัน เย็น

มีวันหนึ่ง พระเจ้าปเสนทิโกศลก็มาแต่หัววัน พระพุทธเจ้าก็ตรัสถามว่า วันนี้ทำไมมาแต่หัววัน พระเจ้าปเสนทิโกศลก็เล่าให้ฟังว่า มีกิจเยอะ ช่วงหลังๆ นี้ไม่ค่อยได้มาเท่าไร เขาเรียกว่ากิจอันพระราชามูรธาภิเษกแล้ว จะมัวเมาอะไรก็มัวเมาในสิ่งนั้น อยู่มัวเมาในกามคุณ มัวเมาในอำนาจความเป็นใหญ่ ปราบชนบทเข้าศึกได้สงบแล้ว วันๆ ก็เลยหลงอยู่ในเรื่องกามคุณห้าเหล่านั้น

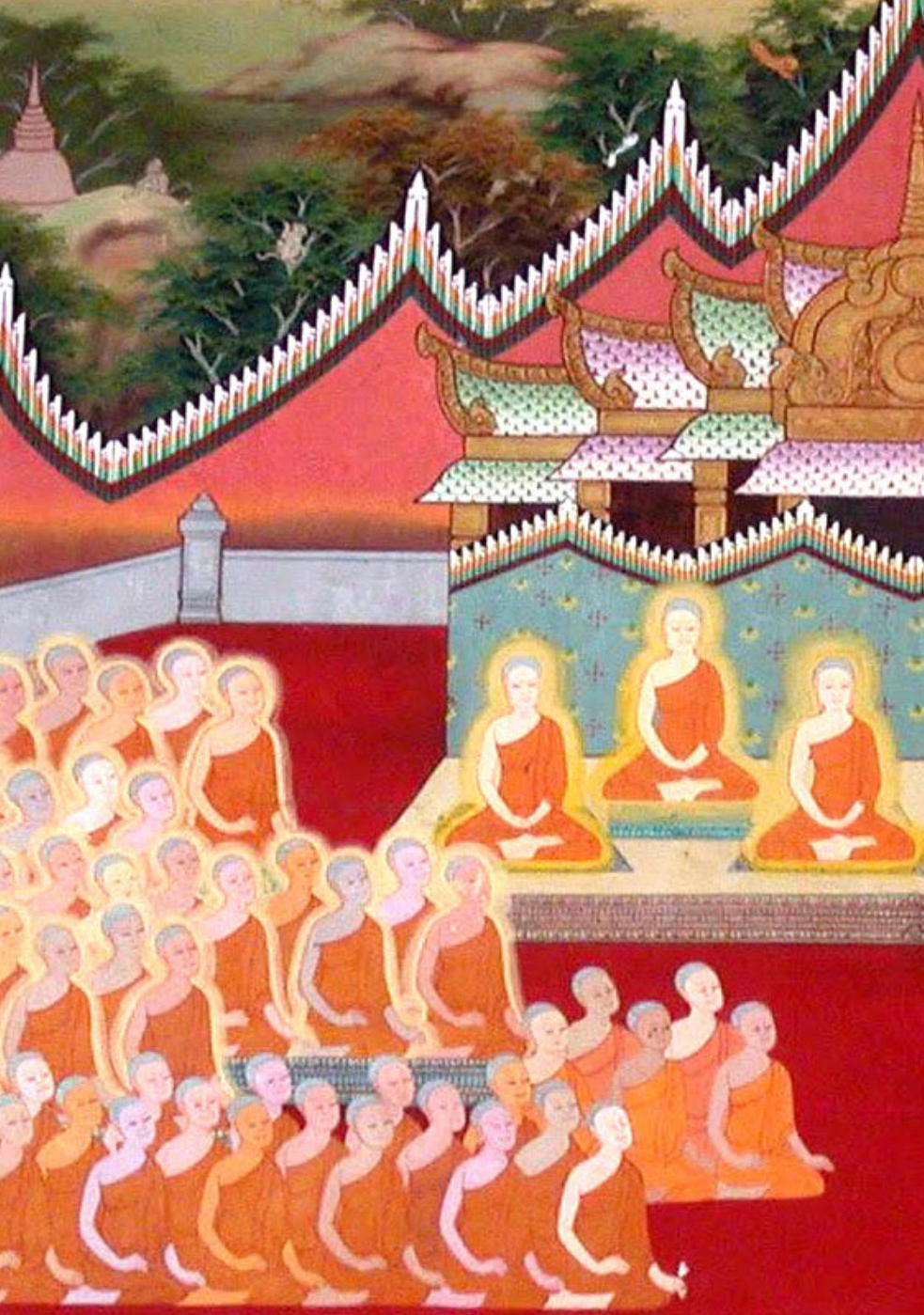
พระพุทธเจ้าก็เลยตรัส**ปัพพโตปมสูตร**นี้ เปรียบเทียบว่าสมมติในทิศต่างๆ ถ้ามีภูเขากลิ้งมาทั้งทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก บดขยี้เข้ามา แล้วท่านจะทำอะไร ให้คิดดูซิ พระเจ้าปเสนทิโกศลตอบว่า ถ้าเป็นอย่างนั้นจริง เราก็จะสร้างกุศล ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านพ้นไปเปล่าๆ นี่ก็เป็นคาลาที่พระพุทธเจ้าตรัสเตือน

แล้วก็มีอรรถกถาอธิบายไว้ว่า ช่วงนั้นพอดีมีพวกโจรที่ตั้งใจจะจับพระเจ้าปเสนทิโกศลฆ่า โจร ๕๐๐ ก็ชุมนุมคอยไว้ ถ้าพระเจ้าปเสนทิโกศลอออกมาจากวัดเมื่อไหร่ ก็จะฆ่าทันที แต่พอดีมีโจรกลับใจคนหนึ่ง ไปทูลพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า จะเกิดเหตุการณ์เหล่านี้ พระองค์ก็เลยชวนแผน ให้ราชบุรุษทหารไปจับโจร ๕๐๐ เหล่านี้มาฆ่า แล้วก็ตัดหัวเสียบประจานตามทาง ตั้งแต่วัดเชตวันไปถึงเมืองสาวัตถี ให้เช็ดหลาบ คนอื่นจะได้ไม่กล้าคิดบฏ

พระพุทธเจ้าทรงรู้กรรมเหล่านี้ของพระเจ้าปเสนทิโกศลแล้ว แต่ว่าไม่อยากจะตรัสเรื่องนี้ คงกลัวว่าพระเจ้าปเสนทิโกศลจะเขิน ขนาดมีพระพุทธเจ้าอยู่ใกล้อย่างนี้ แล้วยังทำกรรมเหินปานนี้ แต่ก็อย่างว่านะ พวกที่เป็นกษัตริย์ อะไรพวกนี้ เรื่องของอำนาจก็ไม่เข้าใครออกใคร กษัตริย์จะกลัวสูญเสียอำนาจไปมากที่สุด พระพุทธเจ้าก็เลยตรัสเตือนนี้แหละว่า "อย่าประมาทนะ ถ้ายิ่งขึ้นสร้างอกุศลกรรมไว้อย่างนี้ ต่อไปก็จะมีวิบากเผ็ดร้อนได้ในภายหลัง"

พระเจ้าปเสนทิโกศลนี้ ท่านพยากรณ์ว่า ต่อไปจะเป็นพระพุทธเจ้าในภพภาคหน้านะ ขนาดนี้ยังทำกรรมไวขนาดนี้ ฉะนั้นไม่ต้องห่วง พวกเรานี้คงจะทำกรรมไม่ดีไว้มากพอสมควร นี่ขนาดมีบารมีมาขนาดนี้แล้ว ยังสร้างอกุศลกรรมพวกนี้ได้ พวกเราเองก็ควรต้องระวังตัวเราเองนะ เรื่องของกรรมต่างๆ ประมาทไม่ได้

(7) ขราสุตตนิเทศ ขุททกนิกาย มหานิเทศ ข้อ ๘๑๑ - ๘๒๐
หน้า ๔๙๓

มาตุมรณสติในมหานิเทศ อันนี้ก็น่าสนใจ ส่วนนี้จะเป็น
ส่วนของพระสารีบุตรกล่าวไว้

มรณสติ ใน มหานิทเทศ

ยะถา นินนา ปะวัตตันติ
อัจฉินนะธาราว วัตตันติ

ฉันทะนะ ปะริณามิตา
สะพาเยตะนะปัจจะยา

อะนิธานะคะตา ภัคคา
นิพพัตตา เย จะ ติฏฐันติ

ปุญฺโซ นัตถิ อะนาคะเต
อารักเค สาสะปุปะมา

นิพพัตตานัญจะ ธัมมานัง
ปะโลกะธัมมา ติฏฐันติ

กังโก เนสัง ปุรฺกขะโต
ปุราณะหิ อะมิสสีตา

อะทัสสะนะโต อายันติ
วิชชุปปาโทวะ อากาเส

กังคา คัจฉันติ ทัสสะนัง
อุปปัชชันติ ะยันติ จะ

ชีวิตัง อัตตะภาโว จะ
เอกะจิตตะสะมายุตตา

สุขะทุกขา จะ เกวะลา
ละหุ โส วัตตะเต ชะโน

เย นิรุทธา มะรันตัสสะ
สัพเพปิ สะทิสสา ชันธา

ติฏฐะมานัสสะ วา อิธะ
คะตา อัมปะภฺวิสํนิททา

อะนิพพัตเตนะ นะ ชาโต
จิตตะกังคา มะโต โลโก

ปัจจุปฺบันเนนะ ชีวะติ
ปัณฺณุตติ ปะระมัตถิยา ฯ

มรณสติจากคัมภีร์มหานิทเทศ

เปรียบเหมือนน้ำ ย่อมไหล ไปที่ลุ่ม
เมื่อมีหกลายตนะ เป็นปัจจัย

ชั้นธแตกแล้ว ก็ไม่ถึง ความตั้งอยู่
ชั้นธตั้งอยู่ปัจจุบัน ก็สิ้นคลอน

แม้ความแตกทำลาย ปลายวิถี
โลกธรรมชำรุด ไม่หยุดวาง

ชั้นธทั้งหลาย มาจากไหน ไม่ปรากฏ
เหมือนฟ้าแลบ แลบไป เทาไรพอ

ชีวิต อัดภาพ สุขทุกข์ ทั้งหมด
ขณะนั้นเป็นไป อยู่เพียงส่วนเสี้ยว

ชั้นธของคนตาย ชั้นธของคนเป็น
ไปแล้ว ไปลับ ไม่กลับเกิด ฉันท-

เมื่อยังไม่มา ไม่เรียกเกิด เป็น-
เมื่อจิตแตกดับ โลกสัตว์ ลั่นชัย

ชั้นธก็ดุ่ม เดินตรง ตามหลงไหล
ก็หลังไหล เป็นไป ไม่ขาดตอน

อนาคตชั้นธหรือจะรู้ ที่ถ่ายทอด
เหมือนเข็มตอนดั่งเม็ดผักกาดวาง

บรรดา มี สัตว์เกิดแล้ว ไม่แคล้วสาบ
กลับหวังสร้างชั้นธเก่า เข้ามารอ

พอดายจบ จะกลับไป ที่ไหนหนอ
ชีวิตหนอ เกิดดับ สลับเพียง ฯ

รวมกันกำหนด ลงที่ จิตเดียว
ทั้งไม่เคยเลี้ยว หวนคืน กลับวัน

ทยอยเกิดดับเห็น ไม่มีต่างกัน
ก็เป็นเหมือนกัน ไม่อาจหลีกเลี่ยง

เพียงปัจจุบัน ที่เห็นเป็นไป
เหลือบุญญัตติไว้ ส่องปรมัตถธรรม ฯ

มหานิทเทศนี้ก็เป็นคาถาของพระสารีบุตร ซึ่งเป็นการขยายความของชาลสูตร อีกที ถ้าเราสวดหน้า ๓๐๒ ประโยคแรกทีบอกว่ **อปัปง วะตะ ชีวิตัง อิทัง** แปลว่าชีวิตนี้น้อยนัก **อปัปะ** ก็น้อย **วะตะ** ก็หนอ **ชีวิตัง อิทัง** ก็ชีวิตนี้ จากคำเดี๋ยวนี พระสารีบุตรก็ขยายออกมาเป็นคาถาที่เราสวดกันในมหานิทเทศ

นอกจากนั้น คาถานี้ ยังเป็นส่วนขยายของคาถาใน**คุหฺฏฐกสูตร**ด้วย อยู่หน้า ๑๑๔ ผู้อยู่ในถ้ำทั้งหลาย ถ้าเทียบกับอริยธรรมแล้ว พวกเรายังเป็นมนุษย์ถ้ำกันอยู่นะ ในพระสูตรนี้ คาถาที่ ๔ ท่อนสุดท้ายทีบอกว่า **อปัปญฺหิทัง ชีวิตะมาหุ อีรา** อาตมาแปลว่า **"ปราษณฺ์ห้ามเปลอ รู้ชีวิต มีนิดเดี๋ยว"** ตรง **อปัปญฺหิทัง ชีวิตะมาหุ อีรา** นี้ พระสารีบุตรก็มาอธิบายขยายต่อ

คุหฺฏฐกสูตร เป็นสูตรทีเกี่ยวกับถ้ำ คือกายนี้ คนทีติดถ้ำก็เหมือนกับเรา ทีติดอยู่ในกาย อยู่ในกามนี้แหละ วนอยู่ในถ้ำนี้ ไม่ออกมาหาแสงสว่างแห่งปัญญาสักที

อันนี้ก็น่าสนใจนะ ปรัชญาของเพลโต ก็มีพูดถึงถ้ำเหมือนกัน บอกว่คนเราเหมือนกับติดถ้ำ Plato's Cave คนเกิดมาในถ้ำ แล้วก็ไม่เคยออกมาจากถ้ำ นั่งหันหลังให้ปากถ้ำ มีรูปภาพคน สัตว์ ต่างๆ ทีเขาชักไว้เหมือนหนังตะลุง พอได้รับแสงจากปากถ้ำ ก็ส่งเงาทอดมาทีผนังถ้ำอีกด้านหนึ่ง เราก็ได้แต่เพล็น หลงคิดว่ เป็นคน เป็นสัตว์ บนผนังถ้ำนั้น เป็นจริงเป็นจัง พอมีคนที่เคยออกมานอกถ้ำ มาชวนให้เรากออกไปจากถ้ำ เราก็ไม่ยอมไป พระสูตรนี้น่าสนใจมาก วันหลังมีเวลา เราก็จะเอามาสวดสาธยายศึกษากัน

แต่ว่าที่เราสวดมานี้ ก็จะเป็นคำขยายของคำว่าชีวิตนี้น้อยนนัก อีกทีหนึ่ง ก็จะได้เห็นว่าพระไตรปิฎกนี้ มีการขยายกันและกัน กระจาย อยู่ในส่วนต่างๆ อย่างที่บอกว่า ชีวิตสั้นนี้มันสั้นอย่างไร พระสารีบุตร ท่านก็อธิบายว่า สั้นนี้ เพราะมันมีแค่ขณะเดียว ขณะเกิด ขณะตั้งอยู่ หรือขณะดับไป แต่ละขณะก็ไม่ซ้อนกัน

จิตเกิดมาก็มีแค่ขณะเดียว ไม่ว่าจะมียายุยืน เป็นเทพ อายุ ๘๔,๐๐๐ กัป จิตก็เกิดได้ที่ละขณะ เกิดแล้ว ขณะใหม่ก็จะไล่ขณะ เก่า ขณะเก่าก็จะทำลายไป ขณะใหม่ก็จะเกิดขึ้น จิตก็เกิดได้ที่ละขณะ ที่ละขณะเท่านั้นเอง ถ้าเราไม่ปฏิบัติให้หลุดพ้น กระแสขันธ์ห้า ก็จะ สืบเนื่อง เกิดดับต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด

อนาคตก็น่าจะมีต่อไป เหตุที่ขันธ์มันยังไม่ได้มีการกำหนดรู้ ยังไม่ได้มีการละเหตุของมัน ยังไม่มีการทำนิโรธให้เห็นแจ้งนิพพาน ยังไม่ได้ทำมรรคให้บริบูรณ์ ความทุกข์ต่างๆ มันก็จะเกิดดับ เกิดดับ สลับไป อย่างนี้แหละ เป็นวัฏสงสาร ไม่พ้นไปได้ พระสารีบุตรท่าน ชี้ให้เห็นถึงสิ่งเหล่านี้

สาริปุตตเถรคาถา

มาตุศาลาสุดท้าย เกรศาตา หน้า ๓๑๒ ซึ่งอาตมาชอบมาก
 คานานี้ เป็นคานาที่พระสารีบุตรกล่าวไว้ ก่อนที่ท่านจะปรินิพพาน
 สำหรับพระอรหันต์แล้ว มุมมองของท่านต่อชีวิตเป็นอย่างไร ท่านกลับ
 มองไม่เหมือนกับพวกเรา พวกเรากลัวตายใช่ไหม ไม่อยากตาย
 ทำอย่างไรถึงจะมีชีวิตอยู่ให้นานที่สุด แต่พระอรหันต์ท่านก็ได้ไม่อยากตาย
 และก็ไม่ได้อยากมีชีวิตอยู่ ท่านมองความตายเหมือนกับคนที่ทำงาน
 เสร็จแล้ว รอรับค่าจ้าง มองอีกแบบหนึ่งนะ เราเคยคิดอย่างนั้นไหม
 เราไม่เคยคิดใช่ไหม สำหรับพระอรหันต์นี้ ท่านทำงานเสร็จหมดแล้ว
 สิ่งที่คุณรู้ ท่านก็รู้หมดแล้ว สิ่งที่คุณละ ท่านก็ละหมดแล้ว สิ่ง
 ที่ควรทำให้แจ้ง ท่านก็ทำให้แจ้งเสร็จแล้ว สิ่งที่คุณเจริญ ท่านก็เจริญ
 เสร็จแล้ว วันตาย คือวันที่ได้ปลดวางภาระ เหมือนกับคนที่
 ทำงานหนักมา เสร็จเรียบร้อยแล้ว แค่วันเงินเดือนออก

แต่อย่างพวกเราทำงานยังไม่เสร็จใช่ไหม เราก็เลยไม่อยากตาย
 สุดท้าย เราก็ไปเอาขันธใหม่มาอีก มันก็ได้ตามกรรมของเราที่เรา
 เคยทำกันมา ไม่รู้เกิดใหม่จะได้เป็นอะไร ทำกรรมดี ก็ได้เกิดเป็น
 มนุษย์ เป็นเทพ หรือเป็นพรหม ทำไม่ดีก็ลงอบายไป อยู่ใช้ชีวิต
 เสวยผลกรรม เสร็จแล้วก็กลับไปเวียนมา อยู่อย่างนี้ในสังสารวัฏ
 ไม่จบไม่สิ้น แต่ว่าเราไม่เข้าใจ ไม่เรียนสิ่งที่ควรรู้ ไม่ละสิ่งที่ควรละ
 ไม่ทำให้แจ้งสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง ไม่เจริญสิ่งที่ควรทำให้เจริญ เราก็
 เลยไม่จบสักที ชีวิตเราก็เลยจมอยู่ในกองทุกข์ ที่ดูเหมือนจะถลาลึก
 ลงไปเรื่อยๆ

เพราะฉะนั้น พระอรหันต์ท่านจะมีมุมมองที่น่าสนใจ อาตมา
 ก็เลยชอบคานานี้เป็นพิเศษ เอาละ ตอนนี้มาดูเกรศาตา ที่พระสารีบุตร
 ท่านกล่าวไว้ ก่อนที่จะปรินิพพาน

สาริปุตตเถระคาถา

นาภินันทามิ มะระณัง
 นิกขิปิสสัง อิมัง กายัง
 นาภินันทามิ มะระณัง
 กาลัง ปะฏิกังขามิ

ความตาย ก็มีได้หมายชอบ
 เลิกเอา กายเนาผู้พัง
 ความตาย ก็มีได้หมายชอบ
 ความตาย คือได้เวลา

นาภินันทามิ ชีวิตัง
 สัมปะชาโน ปะติสสะโต
 นาภินันทามิ ชีวิตัง
 นิพพิสัง ะตะโก ยะธา ะ
 ชีวิตะโรบ ก็ไม่เพลินหวัง
 มีสติตั้ง สัมปชัญญา
 ชีวิตะโรบ ก็ไม่ได้แสวงหา
 งานเสร็จจรัลา รับค่าตอบแทน ะ

โบราณกบัณฑิต ท่านจะพูดเสมอ เวลาประสบเหตุการณ์ที่
 เกี่ยวกับความสูญเสีย จะกล่าวคาถา ๓ ประโยคนี้ คือ

มรณธมมัม มตัม	สิ่งที่ตายได้ ได้ตายแล้ว
ภิชฺชชนธมมัม ภินนัม	สิ่งที่แตกได้ ได้แตกแล้ว
ยมุปัจฉิน น ลภติ ตมปิ ทุกฺขัม	สิ่งที่เอาไม่ได้ ไม่เอา (อีก) แล้ว

เพราะว่า สิ่งเหล่านี้มีธรรมชาติ คือ ความแตก ความตาย
 เป็นธรรมดา พระพุทธองค์ท่านได้ตรัสสอนให้รู้จักความตาย หมายถึง
 ถึงความประมาท การรู้จักว่าสิ่งนี้ผิดแล้วแต่ยังทำอยู่ เห็นแล้วว่าอันนี้
 มันจริงอยู่ มันดีอยู่ แต่ก็ยังไม่ทำ คนเช่นนี้อาศัยความประมาทเป็นอยู่
 เรียกว่าคนตาย

หลวงพ่อก็คือสรุปไว้น่าฟังนะ "ความตาย" ใน "อริยวินัย" หมายถึง "ความประมาท" ต่างหาก คนที่ประมาท ก็เหมือนคนที่ตาย หลวงพ่อก็คือกล่าวอีกนะ "เมื่อถึงเวลาสุดท้าย ทุกคนก็จำเป็นต้องวาง เอาไปไม่ได้ แต่เราก็กว้างไว้ก่อน จะไม่ดีกว่าหรือ แบกไว้ก็หนัก" หลวงพ่อก็คือให้ข้อคิดที่ดีนะว่า เราย่างแบกไป ชั้นที่ ๕ นี่เป็นภาระนะ เราวางไว้ไม่ดีกว่าหรือ แบกเอาไปทำไม

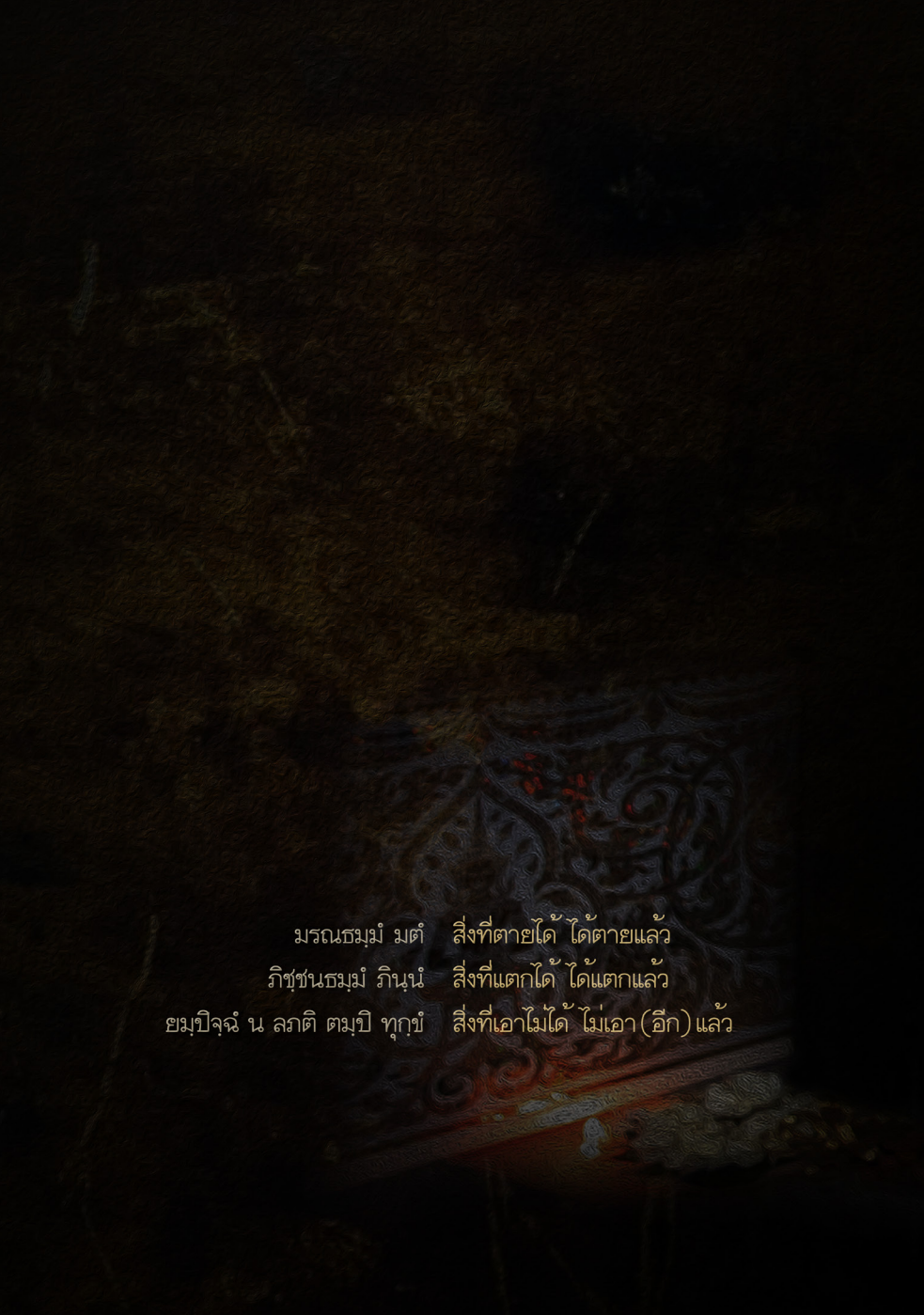

ส่วนคาถาสุดท้าย หน้า ๓๑๕ เป็นคาถาที่พระพุทธเจ้าตรัสเตือนพระอานนท์ ตอนที่พระสารีบุตรท่านปรินิพพาน พระอานนท์ท่านรักพระสารีบุตรมาก พระสารีบุตรนี้เป็นกัลยาณมิตรที่ดีของพระอานนท์ เวลาว่าง พระอานนท์จะชอบเข้าไปสนทนากับพระสารีบุตร อยู่เสมอ พระสารีบุตรก็มักจะแนะนำพระอานนท์ ในเรื่องข้อธรรมะต่างๆ ดังนั้นพอพระสารีบุตรปรินิพพาน พระอานนท์จึงเศร้าโศกเสียใจมาก พระพุทธเจ้าก็ตรัสเตือนให้สติพระอานนท์ มาดูซิว่า พระพุทธเจ้าตรัสเตือนว่าอย่างไร

นนุ เอวํ อานนท มยา ปฏิกขเจว อกฺขาทํ
 สพุเพเหว ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว
 อญฺญถาภาโว ตํ กุเตตฺถ อานนท ลพฺภา
 ยนฺตํ ชาตํ ภูตํ สฺงฺขตํ ปโลกธมฺมํ
 ตํ วต มา ปลุชฺซีติ เนตํ จานํ วิชฺชติ ฯ

"ดูกรอานนท เราได้บอกเธอไว้ก่อนแล้วไม่ใช่หรือว่า
 ความเป็นต่าง ๆ ความพลัดพราก ความเป็นอย่างอื่น
 จากของรักของชอบใจทั้งสิ้น ต้องมี
 เพราะฉะนั้น จะพึงได้ ในของรักของชอบใจนี้แต่ที่ไหน
 สิ่งใดเกิดแล้ว มีแล้ว บังคับปรุ้งแต่งแล้ว
 มีความแตกทำลาย เป็นธรรมดา
 การปรารธนาว่า ขอสิ่งนั้น อย่าทำลายไปเลย
 ดังนี้ มิใช่ฐานะที่จะมีได้"

มรณธมม์ มตฺ สิ่งที่ตายได้ ได้ตายแล้ว
ภิชฺชนธมม์ ภินฺนํ สิ่งที่แตกได้ ได้แตกแล้ว
ยมฺปิจุจฺจํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ สิ่งที่เอาไม่ได้ ไม่เอา(อีก)แล้ว